

Kandidatuppsats i offentlig förvaltning [VT2012]

Förvaltningshögskolan, Göteborgs Universitet

André Bendelin

Johan Olofsborg

Handledare: Iwona Sobis

Examinator: Björn Rombach

Rut - jämställdhetsreform eller ovärdig hundrastning?

En diskursanalys av medias problemframställning och förhållande till Rut-avdraget

Innehållsförteckning

1. Inledning

1.1. Historiskt perspektiv kring Rut-avdraget	4
1.2. Tidigare forskning	5
1.3. Syfte och forskningsfrågor	6
1.4. Avgränsningar	6
1.5. Disposition	7

2. Teori

2.1. Vad är diskurs?	7
2.2. Diskursanalys	8
2.3. Kritisk diskursanalys	9

3. Metod

3.1. Analysera text	10
3.2. Analys av diskursiv praktik	11
3.3. Analys av social praktik	12
3.4. Uppsatsens trovärdighet	12

4. Empiri

4.1. Svenska Dagbladet	13
4.1.1 Artiklar från SvD	
4.1.2. Liberal diskurs	
4.2. Aftonbladet	14
4.2.1. Artiklar från Aftonbladet	
4.2.2. Social-liberal diskurs	
4.3. Fria Tidningen	15
4.3.1. Artiklar från Fria Tidningen	
4.3.2. Vänsterorienterad diskurs	

5. Analys

5.1. Liberal diskurs	17
5.2. Social-liberal diskurs	19
5.3. Vänsterorienterad diskurs	20
5.4. Sammanfattning	22

6. Resultat

6.1. Hög transivitet	23	6.2. Låg transivitet	26
6.3. Hög affinitet	28	6.4. Låg affinitet	30

7. Slutsatser

7.1. Vilka textuella skillnader går att urskilja i diskurserna?	33
7.2. Hur ser den diskursiva praktiken ut och vilka diskursiva skillnader eller likheter går att lokalisera?	35
7.3. Hur påverkar de diskursiva praktikerna den bredare sociala praktiken?	38
8. Förslag till vidare forskning	41
9. Referenser	42

1. Inledning

Vi vill inleda med att beskriva den problematiken kring ämnet vi har valt att undersöka, nämligen Rut-avdraget. I kapitlet kommer vi även att presentera historiken kring Rut, tidigare forskning inom området, syftet med uppsatsen och forskningsfrågorna.

Vi vill förklara hur ett visst politiskt problem framställs genom att fokusera på de diskursiva, underliggande betydelseerna i ett politiskt betingat begrepp som Rut. Vi anser att dessa politiskt laddade begrepp inryms i den politiska problematik som just framställs på de vitt skilda angreppssätten Rut och delad föräldraförsäkring. Vi vill alltså fördjupa vår kunskap om en politisk fråga som är så ideologiskt betingat att det splittrat den politiska arenan i två läger och skapat stora debatter i medierna.

Vi skulle vilja påstå att det idag är en allmän kännedom att arbetsmarknaden, till viss del, intagit en något cementerad könslig struktur där möjligheten att "göra karriär" har med individens sociala kön att göra. Begreppen Rut och delad föräldraförsäkring är två begrepp som härstammar ur två helt olika politiska diskurser, och som därmed även har två olika uppfattningar om hur problemen ska lösas.

På Moderaternas hemsida kan man läsa om hur regeringen vill uppmuntra till en jämnt uppdelad föräldralejdighet, genom en jämställdhetsbonus. Man nämner också där att subventionerade, hushållsnära tjänster som Rut bl. a. ska generera i att man får mer tid att umgås med sin familj. Till skillnad från Socialdemokraterna pratar man inte om att det i det långa loppet, skulle ge en ökad jämställdhet i samhället (moderaterna, 2012). Andra starka, flitigt använda argument för Rut är att en tidigare svart marknad blir vit vilket i genererar mer skatteintäkter, men även argument för valfriheten och viljan att få ihop vardagspusslet.

Alltsedan New Public Managements intåg i den offentliga sektorn har en marknadsvänlig ton vuxit fram. Detta har lett till att den politiska diskursens "prat" ändrat tongång och medborgare betraktas idag som konsumerande kunder snarare än brukare. NPM:s inträde i det offentliga har kommit att skapa en ny ideologisk klangbotten där den privata sfären ses som idealet. Detta har ändrat det "politiska pratet" och polariserat arenan, såväl politiskt som retoriskt. Här kan Rut ses som ett uttryck för NPM. Därför är det viktigt att vi förhåller oss till NPM, eftersom den idag präglar den politiska såväl som den mediala diskursen (Jørgensen, Phillips, 1999:76). Detta kan ses som en diskursiv drivkraft som i sin tur förändrar en bredare social praktik. NPM är därmed en viktig kontext i förhållande till diskursiva såväl som sociala praktiker.

För att vi ska bli kloka på denna snåriga djungel av värdeladdat resonemang kommer vi ta ett kritiskt diskursanalytiskt grepp till vår hjälp om hur det politiska pratet i själva verket är underordnat historiskt och kulturellt givna regler som styr samtalsordningens innehåll och form (Lindgren, 2000). Vår tanke är att vi ska söka daterade artiklar från tre tidningar som var och en har en tydlig politisk profil och detta kanske vi framförallt lyckas med genom att syna ledarsidorna då den politiska färgen ofta "lyser igenom" i dessa ledarkrönikor. Vi anser, i linje med Foucault (1972), att människors kunskap om världen inte nödvändigtvis ska betraktas som en objektiv sanning. För oss är verkligheten bara tillgänglig genom vår kunskap och vår bild av världen och verkligheten behöver i sanningens namn inte vara korrekt. I ljuset av detta anser vi det väsentligt att ta språkets makt på allvar och en närmare studie känns på så vis motiverad.

1.1. Historiskt perspektiv kring Rut-avdraget

Förkortningen Rut står för, (R)rengöring, (U)underhåll, (T)tvätt och dessa kan inrymmas i begreppet hushållsnära tjänster. Klara och tydliga regler över vad som kan eller inte kan beräknas som avdragsgillt går enkelt att finna på skatteverkets hemsida.

Begreppet piga var ett begrepp som användes under första 20-30 åren av 1900-talet för att beskriva unga flickor som arbetade med hushållsnära tjänster (oftast av de då mer välbärgade i samhället). Sedan 30-talet har begreppet piga bland annat övergått i yrkesroller som barnflickor och hembiträden. Det har dock inte skett några större förändringar vad gäller yrkets "status" sett ur ett historiskt perspektiv, men vad har hänt de senaste 20 åren? Under de första åren av 90-talet började debatten om skatteavdrag för hushållsnära tjänster att blomma upp, en debatt som med tiden skulle mynna ut i den idag titulerade "pigdebatten" (Platzer, 2002). Denna debatt om skattesubventionerade hushållstjänster är även högaktuell idag och har blivit lite av moderaternas "skyltfönster" för både sin jämlikhetspolitik, barnomsorgspolitik och jobbpolitik. Pigdebatten på 90-talet gav i sin tur upphov till riksdagsdebatten 2003 som föranleddes av en motion av två medlemmar ur centerpartiet, Birgitta Carlsson och Annika Qarlssoon. I denna motion skriver de bl.a. att ett eventuellt RUT-avdrag skulle vara något som kvinnor anser särskilt värdefullt och att ohälsotal bland kvinnor skulle sjunka om de blev avlastade från hemmets förpliktelser. I motionen sägs även att sysselsättningen generellt skulle öka med ett sådant avdrag (Motion, 2003/04: Sk426). Under Alliansens valkampanj inför valet 2006 blev ROT- och RUT-avdragen heta valfrågor. Man ville genom dessa skatteåtgärder minska svartjobben och samtidigt öka sysselsättningen, samt att den tid man lade på arbete i hemmet kunde överföras till tid åt lönearbetet och på så sätt öka skatteintäkterna. Efter valsegern röstades Alliansens proposition igenom och trädde i kraft 1 juli 2007. Med den nya lagstiftningen behöver man bara betala hälften av det man betalat för arbetskostnaden för upp till max 50 000 kronor per år och per person och om man är två i hushållet, 100 000 kronor per år. Resten betalas av skatteverket enligt fakturamodellen till de företag som utfört arbetet ("Skattereduktion för husarbete" SKV 323 utgåva 1). Utgiven i maj 2009).

1.2. Tidigare forskning

Paulina De los Reyes (2006), har forskat mycket kring den etniska diskrimineringen på arbetsmarknaden. Hon menar att avdragsgilla hushållsnära tjänster kommit att bli en marknad som domineras av människor från andra länder och att det finns ett samband mellan en global ekonomisk ojämlikhet och framväxten av efterfrågan på betalt hushållsarbete. Hon pekar också på att det är först när det finns en stor grupp människor som har råd att köpa tjänster, samtidigt som det finns en stor grupp med en svag ställning på arbetsmarknaden, som en marknad kan uppstå. Mer frankt uttryckt menar De los Reyes också att vi köper dessa tjänster för vårt eget välbefinnande. Då uppstår en produktion av känslorarbete med en tydlig etnicitets- och genusprägel.

Anna Gavanoas har skrivit forskningsrapporten "Who cleans the welfare state" (2010), som utforskar sambandet mellan migration, social exkludering av arbetsmarknaden med fokus på just hushållssektorn i Stockholm. Rapporten diskuterar främst hur villkor utvecklats bland migrerande hushållstjänstarbetare i en global ekonomi. Gavanoas rapport kommer fram till olika slutsatser, bland annat att genusifiering och sexualisering är viktiga aspekter av exploatering och ingår i relationer mellan aktörer i Stockholms informella hushållssektor, vilket i sin tur genereras i nya sociala exkluderingsprocesser (Gavanoas, 2010).

Ann Öberg på konjunkturinstitutet i Stockholm har skrivit specialstudien ”Samhällsekonomiska effekter av skattelättnader för hushållsnära tjänster” (2005), som därmed bedrevs innan RUT-avdraget infördes i Sverige. Syftet med studien var att undersöka eventuella samhällsekonomiska effekter för ett införande av ett skatteavdrag och det genomförs en jämförelse med andra länder som sedan 90-talet redan infört liknande system, framförallt Finland. Studien är väldigt intressant att läsa för att man får en känsla av hur man funderade kring införandet av RUT innan det faktiskt infördes. I studien lyfts tre intressanta skäl fram till varför sysselsättningen skulle öka i och med ett införande av Rut. Det första skälet som läggs fram är helt enkelt att fler hushåll kommer att köpa dessa tjänster då det nu blir subventionerat. För det andra torde efterfråga på arbetskraft i högre grad inriktas på personer med en produktivitet som ligger under det genomsnittliga, vilket innebär att personer nu blir sysselsatta som annars skulle vara arbetslösa, studerande eller sjukskrivna. Det tredje skälet är den svarta marknaden kommer att minska och således förskjutas in på den vita marknaden. Efter att ha framfört dessa ”skäl” tillägger författaren; ”Beräkningarna är emellertid synnerligen osäkra och resultaten styrs helt av vilka antaganden som görs”. Denna studie har inget signifikant värde ur en diskursanalytisk aspekt, men är en intressant läsning om man vill fördjupa sina kunskaper kring hushållsnära tjänster. Det är dock viktigt att nämna att Konjunkturinstitutet är en statlig myndighet under Finansdepartementet och har som alla andra myndigheter en självständig ställning och svarar själv för de bedömningar som redovisats. De analyser och prognoser som utförs av KI används dock även som beslutsunderlag för den ekonomiska politiken (Konjunkturinstitutet, 2012).

En annan i sammanhanget intressant bok kring ämnet är ”Ett riktigt arbete?”, skriven av Catharina Calleman och den väcker frågor som är både viktiga och aktuella. Den väcker den typ av kritiska frågeställningar som denna typ av verksamhet kan föra med sig och kopplar även samman maktperspektivet till hushållsnära tjänster (Calleman, 2007).

1.3. Syfte och Forskningsfrågor

I linje med Jörgensen och Phillips (1999) menar vi att ideologier skapas i ett samhälle där det existerar dominansrelationer på grundval av bland annat klass och kön. Med utgångspunkt i denna definition är diskurser mer eller mindre ideologiskt laddade, och de ideologiska diskurserna är de som bidrar till att upprätthålla eller transformera maktrelationerna.

Syftet med denna kandidatuppsats är att, via en diskursanalys med ett kritiskt förhållningssätt, kartlägga de förda diskurserna i tre olika tidningar. Dessa tre tidningar har valts för att ge en helhetsbild över den mediala diskursen, då tidningarna öppet identifierar sig med olika politiska och ideologiska uppfattningar. Vår tro och förhoppning är att vi ska kunna identifiera tre åtskiljande politiska diskurser i tidningarna ”Fria Tidningen” (som öppet antar ett vänsterperspektiv) ”Svenska dagbladet” (som öppet tar ett liberalt grepp på samhällsklimatet) och ”Aftonbladet” (Som öppet antar ett social-liberalt grepp) som flitigt debatterat Rut-avdraget och effekterna det fört med sig. Två tidningar (SvD & Fria) som öppet intar en ideologisk, om än diskret färg och en tredje (AB) som befinner sig i gränslandskapet. Således har vi kommit fram till följande frågeställningar som baseras på Faircloughs tredimensionella modell;

- *Vilka textuella skillnader går att urskilja i diskurserna?*
- *Hur ser den diskursiva praktiken ut i artiklarna och vilka diskursiva skillnader och likheter existerar?*
- *Hur påverkar den diskursiva praktiken den bredare sociala praktiken?*

1.4. Avgränsningar

Vi vill först och främst avgränsa oss till tre tidningar för att, inom rimlig tid, närmare kunna analysera de förda diskurserna som föreligger. Vi anser även att det mest optimala utfallet för studien skulle underlättas av att försöka avgränsa oss till tre tidningar med aningen olika ideologiska inriktningar, det vill säga om tidningen är aningen riktad mot en "höger eller vänster- publik" för att skapa en jämförande analys. Vi har därför avgränsat oss till tidningarna "Fria Tidningen" och "Svenska Dagbladet" samt "Aftonbladet". Fria Tidningen är dock ingen tidning som ges ut dagligen, men i och med dess politiska inriktning skapar den en friktion. Vi vill även klargöra för urvalet av de studerade artiklarna i tidningarna. Vi har valt att införliva fyra artiklar från Fria tidningen och fyra från Svenska dagbladet och sex från Aftonbladet. De två förstnämnda tidningarna har en tämligen jämbördig roll när det kommer till inflytande hos sin målgrupp. Med detta menar vi att Fria tidningens begränsade förmåga att nå ut till den bredare publiken i kontrast till Svenska dagbladet eller Aftonbladet, ändock inte är att underskatta. För att kartlägga och analysera den politiska diskursen är Fria tidningens roll ett lika viktigt element som de övriga två. Aftonbladet och Svenska dagbladet är dock de påtagligt stora aktörerna här.

Ett viktigt argument till våra val av tidningar är debatten och den politiska polariseringen som uppstår när dessa tre tidningar debatterar Rut. Denna debatt uppstår som en direkt konsekvens av att ledare och journalister svarar på varandras debattartiklar, vilket överhuvudtaget motiverar vår studie. Här spelar Fria tidningen en lika viktig opinionsbildande roll som övriga undersökta tidningar. Vad gäller urvalet av artiklar i tidningarna har vi genomfört daterade sökningar i tidningarnas databaser med fokus på debatt- och ledarsidorna vad gäller Rut. I övrigt har inga speciella urval gjorts. För att ytterligare underlätta studien och för att göra de förda diskurserna så aktuella som möjligt vill vi även avgränsa oss till artikelsökningar som har publicerats de senaste tre åren.

Den kritiska diskursanalysen enligt Faircloughs modell innehåller tre olika dimensioner; Textanalys, diskursiv praktik och social praktik. Under analysen av artiklarna är det textens egenskaper och diskursiv praktik som står i fokus, medan den sociala praktiken diskuteras i slutsatserna.

1.5. Disposition

Arbetet kommer att ha följande upplägg; Vi börjar med att presentera den teori vi kommer att förhålla oss till under uppsatsen. Efter detta kommer vi att förklara hur vi kommer att gå tillväga metodologiskt och närmare beskriva vilka verktyg vi har att tillgå inom den kritiska analysen. Här diskuteras även uppsatsens trovärdighet. I kapitel fyra presenterar vi empirin genom korta sammanfattningar av tidningarna, artiklarna och diskurserna som ska genomgå vår analys. Själva analysen som följer kommer att kategorisera artiklarna utefter diskurs och efter detta presenterar vi mer ingående de resultat som analysen har gett. I slutet av uppsatsen besvarar vi forskningsfrågorna och diskuterar social förändring, samt kommer med förslag till vidare forskning.

2. Teori

Detta avsnitt innehåller en närmare beskrivning av ämnet diskurs, diskursteori och den kritiska diskursanalysen som vi har valt att använda oss av i detta arbete.

2.1. Vad är diskurs?

Ordet diskurs härstammar från det latinska *discursus*, vars exakta betydelse är ”springa till eller från”, men när man idag använder sig av ordet diskurs menar man snarare "talad kommunikation eller debatt" eller "en formell diskussion eller debatt" (Börjesson, 2003). För att beskriva på ett mer förståeligt sätt, kan man säga att språket är strukturerat i olika mönster som våra berättelser följer när vi agerar inom ett specifikt socialt forum (Jørgensen, Phillips, 1999). För att ge några exempel så talar man ibland om ”politisk diskurs” eller ”medicinsk diskurs” och diskursanalys är följaktligen en metod för att analysera dessa mönster.

Dessa strukturalistiska strömningar, där man studerar strukturer och system snarare än subjekt, sanning och innehåll, har etablerat sig som en vetenskaplig disciplin alltsedan tankesmedjan tog sin början av språkvetare i 60-talets Frankrike. Via dessa idéströmningar, såsom strukturalismen men även post-strukturalismen, har begreppet ”diskurs” under senare delen av 1900-talet fått en utvidgad och mer mångfacetterad betydelse. Förklaringen bottnar i att de, i likhet med strukturalism och post-strukturalism, ser språket som helheten av den struktur som skapar, upprätthåller och utgör grunden för begreppsbildning och förståelse, och således utgör den främsta instansen för mänsklig civilisation. Här blir alltså diskursen begreppsvärlden i dess rätta bemärkelse.

2.2. Diskursanalys

Även om man förhåller sig till de mer utvecklade teorierna och metoderna inom diskursanalysen, är det uppenbart att det inte råder någon tydlig konsensus om vad diskurser egentligen är eller hur man genomför en diskursanalys. Det finns olika sätt att förhålla sig till diskursanalys som vanligtvis brukar benämnas som olika angreppssätt. De mest framstående angreppssätten är *diskursteori*, (som främst företräts av personer som Laclau och Mouffes), *kritisk diskursanalys* (Fairclough) och *diskurspsykologi* (Althausser). Här ska det dock beläggas att ett diskursanalytiskt angreppssätt utgör ”ett paket” som innefattar både teoretisk och metodisk helhet och inte enbart en metod för analys, om det används på rätt sätt. De tre presenterade angreppssätten vilar alla på en socialkonstruktionistisk grund, vilket är en beteckning för nyare teorier om kultur och samhälle. Man måste anamma de grundläggande filosofiska föreställningarna för att kunna använda analysen som teori och metod i empiriska undersökningar (Jørgensen, Phillips 1999:10). Vi anser att de filosofiska antagandena inom socialkonstruktivismen är viktiga att ha i åtanke och vi försöker även återkoppla till dem under uppsatsens gång. I boken ”An introduction to social constructionism” (1995) ger Vivien Burr en beskrivning av dessa antaganden i fyra olika premisser;

- a) En kritisk inställning till kunskap. Att vår kunskap om världen inte kan betraktas som en objektiv sanning då det som vi uppfattar som verkligheten bara är tillgänglig för oss genom våra kategorier. Man kan säga att vår kunskap och världsbild inte är ”sanningen” utan snarare en produkt av hur vi kategoriserar världen.

- b) Vår kunskap om världen är alltid kulturellt och historiskt betingad. Därmed är de sätt vi uppfattar och representerar världen historiskt och kulturellt kontingenta, dvs. våra världsbilder kunde ha varit annorlunda och de kan förändras. Man kan säga att världen konstrueras eller ändras genom socialt och diskursivt handlande och inget är därmed förutbestämt.
- c) Samband mellan kunskap och sociala processer. Vår världsbild både skapas och upprätthålls i sociala processer. Det som vi uppfattar som kunskap framställs genom social interaktion och på denna ”arena” kämpar vi om vad som är ”sant” eller ”falskt”.
- d) Samband mellan kunskap och social handling. Enligt en specifik världsbild uppfattas en handling som naturlig medan en annan kan uppfattas som otänkbar och vice versa. Olika världsbilder leder således till olika sociala handlingar. Den sociala konstruktionen av kunskap och sanning får därför konkreta sociala konsekvenser.

Det som dessa angreppssätt har gemensamt är dess syn på att vårt sätt att tala, inte neutralt avspeglar vår omvärld och våra identiteter, utan spelar en aktiv roll i skapandet och förändringen av dem (Jørgensen, Phillips, 1999). Trots just denna enighet, finns det skillnader mellan de olika angreppssätten. Enligt det diskursteoretiska angreppssättet skiljer man inte mellan diskursiva och icke-diskursiva sociala praktiker, här ses alla praktiker som diskursiva (Jørgensen, Phillips, 1999). Enligt Faircloughs kritiska angreppssätt skiljer man mellan diskursiv praktik och annan social praktik, vilket innebär att vissa fenomen fungerar enligt andra lagar och behöver därför undersökas på andra sätt än genom diskursanalys. En diskursanalytikers roll är inte exempelvis att fundera ut vad människor egentligen menar med det som sagts, inte heller att fundera ut hur verkligheten faktiskt ser ut bakom diskurserna (Jørgensen, Phillips 1999:). Verkligheten kan aldrig nås utanför de existerande diskurserna och det är därför diskursen i sig blir föremål för analysen. Precis som Foucault hävdade är det omöjligt att nå fram till ”sanningen” eftersom man aldrig kan tala från en position utanför diskurserna. Istället bör diskursanalytiker arbeta med det som faktiskt sagts eller skrivits för att identifiera vilka mönster som finns (Jørgensen, Phillips, 1999).

2.3. Kritisk diskursanalys

Vi ska genomföra en diskursanalys med ett kritiskt förhållningssätt som teoretisk referensram samt som metod, och som vi tidigare nämnt så kan detta diskursanalytiska angreppssätt fungera som både teori och metod som helhet – de är helt enkelt sammanlänkade. Den kritiska diskursanalysen brukar oftast förkortas CDA, ”critical discourse analysis”. Norman Fairclough kan ses som grundaren av CDA och den mest framstående forskaren inom kritisk diskursanalys. Han har bl.a. skrivit boken ”Language and power” (1989) som fick ett stort genomslag inom den språkvetenskapliga och socialantropologiska vetenskapen. CDA handlar i stor utsträckning om att empiriskt undersöka text men även relationen mellan diskursiv praktik och -social och kulturell utveckling i diverse sammanhang (Jørgensen, Phillips 2000). Flera diskursanalytiker är överens om gemensamma drag eller premisser som man kan se som områdets gemensamma nämnare. Dessa beskrivs närmare i en artikel av Fairclough & Wodak (1997:271ff);

Sociala och kulturella processer och strukturer har en delvis lingvistisk- diskursiv karaktär:

Diskursiva praktiker- varigenom man skapar och konsumerar texter ses enligt den kritiska diskursanalysen som en form av social praktik som i sin tur bidrar till att konstituera den sociala världen vi lever i. Med andra ord, vissa diskursiva praktiker i vår vardag (tidningar, debatter, tv med mera) bidrar på ett visst sätt till social och kulturell förändring.

Diskurs är både konstituerande och konstituerad:

Diskurs är en social praktik som både bidrar till att bilda, stifta den sociala världen men samtidigt konstitueras diskursen av andra sociala praktiker. Diskurs bidrar inte enbart till att forma och omforma sociala strukturer och processer utan avspeglar dem också (Jørgensen, Phillips, 2000).

Diskurs fungerar ideologiskt:

Diskursiva praktiker bidrar till att skapa och reproducera ojämlika maktförhållanden mellan sociala grupper (Jørgensen, Phillips, 1999). Det kan röra sig om maktförhållanden mellan kvinnor och män, klassförhållanden, etniska grupper m.fl. Den kritiska diskursanalysens uppgift blir att klarlägga den diskursiva praktikens roll i bevarandet och upprätthållandet av den sociala världen, där sociala relationer inkluderas, som innebär ojämlika maktförhållanden.

Kritisk forskning:

Kritisk diskursanalys är inte politiskt neutral, utan är snarare politiskt engagerat för social förändring. Det är meningen att kritiken man kommer fram till skall avslöja den roll som diskursiv praktik spelar för upprätthållandet av de ojämlika maktförhållandena (Jørgensen, Phillips, 1999). I det stora hela verkar kritisk diskursanalys som ett instrument i kampen för social förändring.

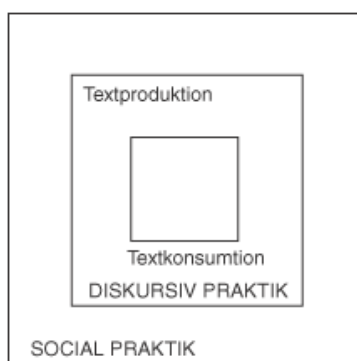
3. Metod

I detta kapitel redogör vi för valet av metod och ger en detaljerad beskrivning av Faircloughs kritiska diskursanalys. Här kommer även uppsatsens trovärdighet att diskuteras.

I och med att vi önskar studera en viss politisk fråga, och hur man väljer att framställa denna debatt i media, faller det sig naturligt att vi utgår från en fallstudie då en fallstudie rymmer ett detaljerat och ingående studium av ett fall (Bryman, 2011). Den forskningsmetod vi tänker använda är av kvalitativ karaktär och mer specifikt dokumentstudier tagna från utvalda artiklar/debatter ur de tre avgränsade tidningarna. Det är kvalitativt forskning eftersom det är en fråga om tolkning av artiklarna.

För att besvara forskningsfrågorna och komma med några slutsatser är det viktigt att vi förhåller oss till Faircloughs tre dimensioner av kritisk diskursanalys. Vi kommer att presentera vår empiri, eller ”råa data” där vi presenterar tidningar, artiklar och diskurser som är en viktig del av undersökningen. Artiklarna finns dock i sin helhet under bilagor om läsaren vill skapa en egen uppfattning. Efter detta kommer vi att kategorisera artiklarna efter vilken diskurs de tillhör, för att kunna se om det finns likheter, avvikelser eller skillnader diskurserna emellan. Analysen och kategoriseringen av artiklarna kommer att presenteras och argumenteras i kapitel fem. Efter detta presenteras de resultat vi har kommit fram till i förhållande till Faircloughs tredimensionella modell. Dessa tre dimensioner som ingår ska samtliga dras in i en konkret diskursanalys av kommunikativa händelser (artiklar). Dimensionerna består av följande tre delar som vi ska fokusera på;

1. Textens egenskaper (centrala begrepp är transitivitet och modalitet)
2. De produktions- och konsumtionsprocesser som är förbundna med texten (diskursiv praktik)
3. Den bredare sociala praktik som den kommunikativa händelsen är en del av (social praktik).

Här poängterar dock Jörgensen och Phillips (1999) att text och diskursiv praktik utgör två olika dimensioner i Faircloughs modell, och därför ska man som forskare hålla isär dessa två i analysen. Jörgensen och Phillips förklarar att en analys av diskursiv praktik tar fokus på hur textförfattare bygger på redan existerande diskurser och genrer för att skapa en text, och på hur textmottagare använder föreliggande diskurser och genrer i sin konsumtion och tolkning av texten.

3.1. Analys av textens egenskaper

Diskurs betyder att vi kommer reagera på ord och såhär lyder teorin; när man står inför att göra sin textanalys presenterar Jörgensen och Phillips (1999) två centrala och användbara grammatiska element och måttstockar ur Faircloughs redskapsrepertoar, inom CDA, som följaktligen även vi kommer använda oss av. Fairclough gör en närmare beskrivning av dessa redskap i “Analysing discourse” (2003), men nedan försöker vi förenkla dessa;

Transitivitet

När man analyserar transitivitet ser man på hur händelser och processer förbinds med subjekt och objekt. Här ämnar man alltså att klarlägga de ideologiska konsekvenser som olika framställningsformer kan ha. Man exemplifierar med satsen; "50 sjuksköterskor avskedades igår" och pekar på att man här använder passiv form och utelämnar agenten. Avskedandet av sjuksköterskorna framställs nästintill som ett slags lagbundet naturfenomen - något som bara hände utan att någon agent kan ställas till svars. Denna typ av satskonstruktion fråntar agenten ansvaret genom att lägga vikt vid konsekvenserna och samtidigt bortse från de handlingar och processer som ledde fram dem. En sådan satskonstruktion kan sägas ha en hög transitivitetsgrad, medan en sats där handlingar och processer tydliggörs besitter en lägre transitivitet. Transitivitet innebär även att man undersöker hur olika processer, skeenden och deltagare i texten framställs (Fairclough, 1992:235-236).

Modalitet

Detta begrepp betyder "sätt" och analyser av modalitet fokuserar på talarens grad av instämmande i en sats. Här exemplifierar man med satserna "det är kallt" och "kanske är det lite kallt". Detta är olika sätt att uttrycka sig om temperaturen; olika modaliteter där talaren förbinder sig på olika nivåer med sitt påstående. Graden av modalitet kan ses som *graden av sanning* eller *övertygelse* om sin sak hos talaren. Ett exempel av denna relativa övertygelse kan återspeglas i satser som återspeglar en hög modalitet; "åderförkalkning angriper artärerna i hela kroppen". Här beskrivs en bestämd kunskap som absolut sann och vars sanningshalt inte kan ifrågasättas. Att jämföra med en lägre modalitet i satsen; "åderförkalkning kan angripa artärerna i nästan hela kroppen" där en lägre grad av säkerhet kommer till uttryck. Modalitet kan också uttryckas genom en så kallad "hedge" vilket innebär att man modererar påståendet i en sats och därmed uttrycker ett lågt instämmande. Detta kan förekomma när man använder ord som "liksom" och "lite". Modaliteten är synonymt med begreppet affinitet som beskriver säkerhetsgraden av ett påstående eller argument (Jørgensen , Phillips, 2000:87f; Boréus, 2005:323).

3.2. Analys av diskursiv praktik

Denna punkt behandlar hur texten är producerad, hur den kommunikativa händelsen, som i vårt fall är tidningsartiklar, reproducerar den diskursiva praktiken. Exempelvis kan man se på hur en avdelningschef på ett sjukhus, i takt med omfattande New Public management-vindar, väljer att använda en konsumtionsdiskurs. Då bygger denne på ett redan existerande system, en diskursordning. På samma sätt kan en journalist bygga på en redan rutinmässigt använd diskurs inom massmedia och då bidrar denne till att reproducera mediasystemet. Detta exempel, artikuleringen av olika diskurser inom olika diskursordningar är ett uttryck för *interdiskursivitet*. Dessa kreativa diskursiva praktiker där olika diskurstyper blandas på ett nytt och okonventionellt sätt, i en ny typ av interdiskursiv blandning, är ett tecken på en drivkraft inom diskursiv förändring och därmed även socio- kulturell förändring. Ett enkelt sätt att se på interdiskursivitet är att se det som andra områden som "kämpar" inom diskursen. Som ett exempel på detta kan vi nämna Moderaternas valkampanj 2006 där man titulerade sig som "det nya arbetarpartiet". I och med detta började Moderaterna prata i termer av välfärdsgaranter, en för Moderaterna helt ny diskurs, på ett sätt som man inte gjort tidigare.

3.3 *Analys av Social Praktik*

Det är i analysen av förhållandet mellan diskursiv praktik och den bredare sociala praktiken som undersökningen kan finna sina slutsatser (Jørgensen, Phillips, 1999). Det är i denna del av analysen som man kan närma sig frågor om förändring eller ideologiska konsekvenser. Nedan presenteras frågor som forskaren behöver ha i åtanke när man undersöker den bredare sociala praktiken, vilket i sin tur gör undersökningen politisk och kritisk.

-Bidrar den diskursiva praktiken till att reproducera diskursordningen och därmed även till att upprätthålla status quo i den sociala praktiken, eller ändras diskursordningen så att det skapas social förändring?

-Förstärker, försvagar eller döljer den diskursiva praktiken ojämna maktförhållanden i samhället?

-Vilka är den diskursiva praktikens ideologiska och politiska konsekvenser? Detta är en uppsättning frågor som vi måste ha i åtanke när vi svarar på frågeställningen och kommer till våra slutsatser.

3.4 *Uppsatsens trovärdighet*

När man skriver en uppsats utifrån en diskursanalys är det viktigt att nämna att det är ett verktyg att skapa ny kunskap om det ämne som studerats. Det kritiskt diskursanalytiska angreppssättet som vi utgår ifrån, bygger på en socialkonstruktionistisk grund, vilket innebär att den ”kunskap” vi kommer fram till genom arbetet, inte leder till någon objektiv sanning, då alla individer betraktar och kategoriserar världen på ett individuellt plan (Burr, 1995). Vad gäller validitet inom diskursanalys, är vi väl medvetna om det fokus som läggs på forskarna och deras tolkningar av diskursen i fråga. Olika tolkningar av diskurser kan bero på forskarens socialt konstruerade åsiktsbildning. En sådan tolkning skulle kunna vara välfärdsstatens betydande eller icke-betydande roll. Alltsedan NPM:s alltmer vedertagna roll inom det offentliga kan Rut-avdraget, i forskarens ögon, förefalla som en legitim politisk lösning. I en annan kontext, i vilken en stor och stark välfärdsstat är att föredra, skulle Rut eventuellt framstå som en mindre legitim reform. I detta exempel blir NPM och välfärdsstatens roll olika sociala konstruktioner där forskaren tolkar objektet därefter. Detta är något som vi som forskare är tvungna att ta hänsyn till under arbetets gång för att öka uppsatsens trovärdighet.

En diskursanalytisk studie utgår från tolkningar av det som inom diskursen kan tas för givet, och det är även viktigt att poängtera att alla tolkningar inte är lika goda, vilket skapar höga krav på att forskaren kan komma med bra motiveringar till sina tolkningar (Bergström & Boréus, 2005). Enligt Merriam (1994) blir det i fråga om resultatet av undersökningen även en tolkningsfråga för läsaren, som får skapa sig en egen bild av studien och acceptera eller förkasta de resultat som framkommit.

4. Empiri

Inledningsvis vill vi presenteras de olika tidningarna och deras officiella ståndpunkter, historik och övrig information. Här presenteras även de diskurser som vi har identifierat i de olika artiklarna. Vi kommer även att kortfattat presentera våra artiklar som i sin tur kommer att kategoriseras in i respektive diskurs. Det är dock viktigt att påpeka att artiklarna i respektive tidning inte nödvändigtvis behöver tilldelas diskursen som vi beskriver, utan kategorisering av dessa sker i nästkommande kapitel, då en djupare analys genomförs.

4.1. Svenska Dagbladet

Svenska dagbladet grundades 1884 och är idag Sveriges tredje största morgontidning med en distribution på ca 186 000 exemplar varje vardag. Tidningens ledarsida betecknar sig som "obunden moderat" och den politiska chefredaktören P.J. Anders Linder har också mycket riktigt ett förflutet som vice ordförande i fria moderata ungdomsförbundet mellan 1985-1986. Tidningen ägs idag av den norska förlagskoncernen Schibsted. Rent ideologiskt har tidningen genom åren antagit ett par olika profiler; I början var man tydligt konservativ för att vid ett chefsredaktörsbyte 1897 inta en mer liberal hållning. 1910 blev tidningen officiellt sett nuvarande Moderaternas tidning för att 1977 slutligen bli obundet moderat vilket SvD själva definierar som "en blandning av liberalkonservativa idéer i marknadsekonomisk riktning" (Svenska Dagbladet, 2012). Svenska Dagbladet är den tidning som tillsammans med Skånska Dagbladet får det största pressbidraget av staten på cirka 65mkr vardera.

4.1.1. Artiklar från SvD

(1) "Inget hade hänt om Juholt hade fått som han vill" - Gudmundsson

I denna artikel pekar författaren på hur Rut har bildat en ny marknad där nya, "vita", arbetstillfällen skapats och som i sin tur har bidragit till ökade skatteintäkter. Artikeln presenterar statistik som visar på hur användandet av Rut har ökat sedan införandet och därmed ökat sysselsättningen på arbetsmarknaden. Artikeln ställer sig positiv till Rut.

(2) "Rot & Rut ger oss råd med varandra igen" - Okänd författare

Artikeln utgår från en ståndpunkt där man drar kopplingar mellan Rut-avdragets införande och familjens möjlighet att få mer tid åt varandra. I sitt fjärmande från staten anses Rut vara det mest naturliga draget för att "få ihop vardagen". Kort sagt är artikeln positivt inställsam till Rut trots att man nämner att Rut och Rot naturligtvis inte är perfekta, men dock nödvändiga för att komma tillrätta med en skattebörd på arbete, som författaren menar, har gjort oss orimligt dyra för varandra.

(3) "Moderaterna har ingen politik för jämställdhet" - Ohlsson

Denna debattartikel är författad av en S-kvinna och hon problematiserar kring Moderaternas syn på jämställdhet och mer specifikt deras starka tro på Rut som "de ojämlika förhållandenas räddning". Enligt författaren kommer den strukturella diskrimineringen bero, då kvinnor trots införandet av Rut fastnar i ett lågavlönat yrke. Författaren menar även att ojämlika förhållanden kommer finnas kvar oavsett hur många nya arbetstillfällen Rut skapar.

(4) "Socialdemokraterna motverkar jämställdhet" - Quicklund

Saila Quicklund menar i sin artikel att fler arbetstillfällen bidrar till en ökad jämställdhet, då fler kvinnor börjar förvärvsarbeta. Därmed är hon klart positivt inställsam till Rut och pekar på hur många nya arbetstillfällen reformen har medfört. Hon angriper även Socialdemokratins "bidragskultur" och menar istället att detta är en käpp i hjulet för jämställdhetsarbetet.

4.1.2. Den liberal-orienterade diskursen:

Återkommande resonemang och begrepp: Marknaden (tillgång och efterfrågan), Sysselsättningsgraden, Familjen, Valfrihet, ökat skatteunderlag.

Det är för oss tydligt att denna diskurs har sin historiska förankring i familjens fjärmande från staten. När lösningarna inte längre återfinns från politiskt håll vänder sig familjen istället till marknaden för att hitta lösningar. Här spelar paradigmskiftet mellan den offentliga sektorns uppluckring till ett New Public Management-orienterat prat en central roll.

Samtidigt ska det framhållas att den liberala diskursen inte är given. Det finns en interdiskursiv konflikt som tar sitt uttryck i att dels ta på sig rollen som välfärdsgarant och dels sätta sin tilltro till marknadslösningar. Det är fjärmandet från staten som genomsyrar denna diskurs som i sin tur genom sitt språkliga bruk, söker att legitimera detta "fjärmande" med de skatteintäkter som reformen medfört. Denna typ av interdiskursiv konflikt kan förstås betraktas som en paradox av många då man kan anse att Rut både genererar välfärd (skatteintäkter) och samtidigt är en konsekvens av marknadslösningar. Detta leder sedermera till att graden av övertygelse – modaliteten - på starka grunder kan ifrågasättas.

4.2. Aftonbladet

Aftonbladet grundades 1830 och är idag Sveriges största dagstidning med ett dagligt tryck på ca 212 000 upplagor. Tidningen beskriver sig själv med beteckningen "obunden socialdemokratisk" (Aftonbladet, 2012). Landsorganisationen (LO) har sedan 50-talet till relativt nyligen (2009) varit den största aktieägaren av Aftonbladet med 50,1 procent av aktierna och därmed haft ett stort inflytande över tidningens politiska inriktning. I dagsläget behåller LO ca 10 procent av aktierna i Aftonbladet och genom avtal med de nya ägarna har de fortfarande rätten att bestämma över chefredaktörsposten för ledar- debatt och kultursidorna. Detta är ett tecken på LO:s fortsatta kontroll över Aftonbladets politiska inriktning. Tidningen når ut till ca tre miljoner läsare dagligen och uppfattas generellt som Sveriges största tidning (TNS Sifo, 2013).

4.2.1. Artiklar från Aftonbladet

(5) "Nu funkar inte Lööfs prat om rut- avdraget" - Swedin

Artikelns huvudtes är att den svarta hushållsnära sektorn inte försvunnit som kritik till paradargumentet att Rut och Rot har gjort svarta jobb vita. Författaren menar helt enkelt att regeringens huvudargument gällande Rut-avdraget inte håller, då vita jobb visserligen skapats, men att den svarta branschen berott med de otrygga arbetsförhållanden som följer. Författaren menar att detta är något som i regeringens ögon medvetet hamnat i skymundan då det inte lämpar sig till deras positivt inställsamma retorik till Rut-avdraget som helhet. Man kan i artikeln ana en viss kritik mot Rut men framförallt mot att regeringens argument inte håller.

(6) "V: Slopa Rut och bygg ut" - Svensson

Vänsterpartiets budgetförslag gör gällande att man vill "slopa Rut och bygga ut istället". Man vill satsa på samhällsnyttiga investeringar, som de menar ska hålla ihop landet snarare än att öka möjligheter att konsumera tjänster på marknaden. Man vill i artikeln påvisa vilka konsekvenser det får med en avknoppande offentlig sektor och där man istället förvärvar sig välfärd med hjälp av tjockleken på plånboken. Artikeln är klart negativt inställsamt gentemot Rut.

(7) "Bygg ut rut- avdraget" - Ringqvist

Här debatterar "Företagarnas" vd för en utbyggnad av Rut. Utifrån statistik kring hur många nya jobb Rut-avdraget skapat de senaste åren och hur mycket skatteunderlaget ökat menar hon på vilken succé Rut-avdraget är. Författaren är klart positivt inställsamt till Rut.

(8) ”Rut avdraget ska bort – men inte nu” - Valtersson

Författaren, som vid denna tidpunkt var ekonomisk talesperson för Miljöpartiet, intar en pragmatisk och omprövande hållning och menar att Rut ska bort, men inte nu. Man vill avveckla Rut, men först när konjunkturen hämtat sig. Författaren menar å ena sidan att Rut inte är bra då det tillfaller den samhällsgrupp som har det bäst ställt, men å andra sidan är det bra då det skapar arbetstillfällen i ett i övrigt dystert konjunkturläge.

(9) ”Pagrotsky: Behåll rutavdraget” - Forsberg

Artikeln gör gällande att Leif Pagrotsky, som vid tidpunkten var högt uppsatt inom (S), inte ämnar att ta strid mot Rut-avdraget utifrån socialdemokratiska värderingar. Han menar att folk har vant sig vid det och att det därmed är onödigt energi att bestrida det på ideologisk grund. Rut-avdraget är helt enkelt här för att stanna. Därmed är artikeln förhållandevis neutral och i viss mån för Rut-avdraget.

(10) ”Kalas- Rut tecken på ett systemfel” - Swedin

Författaren menar att det uppkommit avgränsningsproblem med Rut-avdraget i form av fiffel, fusk och andra oberäkneligheter som ofta uppstår med reformer av detta slag. Därmed framhåller författaren en negativ inställning mot avdraget, dock mer baserat på praktiska kontrollproblem, snarare än på ideologiska grunder.

4.2.2. Social-liberal diskurs

Återkommande resonemang och begrepp: ”Rut är här för att stanna och folk har vant sig vid det. Det har gett en viss ökad stimulans i tillväxten. Det är således tidsödande att bestrida det på ideologisk grund.”

Det går inte att identifiera en homogen diskurs utan här införlivas snarare olika perspektiv i ett slags nyanserade syfte. Till skillnad från ovan nämnda värdegrundade diskurser är denna värdenneutral och fungerar som ett reproducerande forum. Diskursen kan inte betraktas som en enhetlig diskurs utan är snarare en arena som inviger olika debattörer med olika världsuppfattningar. Det är således svårt att sätta en prägel på diskursens ställningstagande gentemot Rut. Dock står det helt klart att man inom denna diskurs försöker nyansera debatten och i viss mån bortse från politisk värdegrund även om ibland vissa argument av politisk klangbotten förs fram. Exempelvis kan en författare debattera utifrån en social-liberal diskurs och debattera mot den ”avdrags-gilla trenden” som råder och som kommit att omdana beskattningssystemet.

4.3. *Fria Tidningen*

1999 ville två personer, Lennart Fernström och Björn Danielsson undersöka intresset för en alternativ tidning i Stockholm. Intresset verkade inte vara särskilt stort, då de flesta av 2000 personer i undersökningen svarade nej på en eventuell prenumeration. Att tillräckligt många svarade nej, gjorde projektet möjligt och 2001 kom det första numret av Stockholms Fria tidning.

Göteborg, Malmö och Uppsala Fria Tidning är en del av mediakooperativet Fria tidningar som är ett icke vinstinriktat företag. Huvudkontoret ligger i Stockholm men har även kontor i de andra städerna som tidningen delas ut. Fria Tidningen skriver på sin hemsida;

“Med små resurser men stort engagemang rapporterar vi om världen i tidningar och på webben. Vi styrs utan vinstintresse och kan därför ha fast fokus på våra prioriterade frågor: miljö, djurrätt, jämställdhet, demokrati och frihet, global och lokal fördelning, fred och mångkulturella frågor” (Fria Tidningen, 2012). Tidningen förespråkar helt demokratiska strukturer och ägs därför helt av de anställda och behöver därför inte ta hänsyn till några aktieägare eller annonsörer. Alla anställda (ca 40st) tjänar även exakt lika mycket vilket är 20500 kronor i månaden vid heltidsarbete. Idag ges tidningen ut två gånger i veckan, men de har framtida mål att ge

ut tidningen fem gånger i veckan och på sikt tror de att det kommer att bli betydligt fler regionala tidningar över landet. Fria Tidningen var, med en ökad upplaga av 41,0 procent, den tidning som ökade sin upplaga mest 2009-2010 (Tidningsstatistik AB, 2011). Idag ligger distributionen på cirka 5500.

4.3.1. Artiklar från Fria Tidningen

(11) ”Vad vill du göra med 368 miljoner skattekröner” - Schwartz

I denna artikel framhäver författaren möjligheterna att nyttja Rut-avdraget blivit en tydlig klassfråga. Statistik läggs fram för att styrka detta argument och visar på hur avdraget gynnar högre inkomstgrupper, enligt författaren, vilket även har skapat en ojämlig maktfördelning i samhället

(12) ”Sopa mattan med Rut-avdraget” - Preinitz, Hulte, Ringbäck

Författarna menar här på ett tidigt stadium att Rut-avdraget inte kan betraktas som en jämställdhetsreform, och artikeln är som ett direkt svar på dåvarande jämställdhetsministern Nyamko Sabunis påstående om att Rut bidrar till ökad jämställdhet. Författarna ser det som problematiskt att gruppen män osynliggörs i jämställdhetsdebatten och därmed kan man inte, enligt dem, betrakta Rut som en god jämställdhetsreform då man endast pratar om gruppen kvinnor.

(13) ”Alla har inte råd med avdragsfinansierad välfärd” - Lindholm

I denna artikel menar Jan Lindholm (Mp) att Rut har bidragit till stora förändringar inom välfärden. Enligt författaren har välfärden blivit allt mer avdragsfinansierad vilket har lett till att människor numera behöver välja vilken välfärd man som konsument kan ”unna sig”. Artikeln ställer sig även frågande kring huruvida det är behov eller betalningsförmåga som bestämmer hur samhällets resurser fördelas.

(14) ”Rut-avdraget blev läxläsningens Big Bang” - Hellerud

Artikeln beskriver hur Rut-avdraget slagit igenom på andra fronter än i den husliga sfären. Författaren ställer sig frågande kring läxhjälpen inom Rut och den marknad som har vuxit explosionsartat de senaste åren. Artikeln i sin helhet diskuterar huruvida läxhjälp är en berättigad del av skatteunderlaget, vilket författaren beskriver på ett objektiva och sakligt sätt.

4.3.2. Vänster-orienterad diskurs

Återkommande resonemang och begrepp: Kön, Klass, Etnicitet, Solidaritet, Jämlikhet, Ojämliga maktförhållanden.

Till skillnad från den liberala diskursen kan man här konstatera att den interdiskursiva slitningen formulerats ur ett intersektionellt perspektiv där Rut enligt diskursen förstärker vissa dominansrelationer, exempelvis utifrån variablerna kön, etnicitet och klass. Denna diskursiva praktik är ständigt kritisk till de konservativa värderingar som sällan eller aldrig förespråkar någon större social förändring. Med andra ord kan denna diskursiva praktik uppfattas som en förespråkare av social förändring medan den liberala diskursen snarare förespråkar konservativa värderingar och långsamma förändringar. Utifrån denna diskursiva praktik ses Rut som felaktig, bristfällig eller i vissa fall orättvis, då den inte problematiseras utifrån kön, klass och etnicitet. Således vill man genom denna praktik belysa detta perspektiv i fråga om Rut.

5. Analys

I föregående kapitel presenterade vi tidningarna, diskurserna och artiklarna som är införlivade i studien. När vi nu måste undersöka artiklarna närmare för att verkligen ”komma under” diskursen, kan vi konstatera att en tidning inte representerar en enhetlig diskurs. För att enkelt försöka förklara detta påstående kan man säga att alla artiklar i Svenska Dagbladet inte är författade ur en liberal diskurs. Det finns vissa avvikelser och dessa vill vi försöka syna.

Det är viktigt att kategorisera artiklarna utefter vilken diskurs de härstammar ifrån för att kunna genomföra en jämförande studie av diskurserna. Det är därför en fråga om att kategorisera artiklarna utefter vilken diskurs de verkligen tillhör snarare än vilken tidning artikeln är publicerad i. Detta kan åstadkommas genom att artiklarna analyseras utefter de kriterier och variabler vi har satt upp för respektive diskurs. Återkommande argument eller begrepp i artiklarna är därför avgörande för vilken diskursiva ordning som artikeln kommer att kategoriseras inom. Detta kan således ses som en kartläggning av hela den förda diskursen kring Rut. Varför vi väljer att kategorisera en artikel inom en viss diskursordning kommer att styrkas med exempel, citat och argument tagna ur artiklarna.

5.1. Liberal diskurs

De artiklar som vi analyserat och som kommit att falla inom denna diskurs har, vad vi kan se, en stark tilltro till marknaden och en kategorisk skepsis till statligt inflytande. Ett så minimalt statligt inflytande som möjligt inom det privata - såväl inom familjen som näringslivet - är det eftersträvarvärda. Jobben, sysselsättningen, valfriheten och familjen är starka argument för Rut inom denna diskurs. Då man kan betrakta Rut som en marknadslösning med potentiella effekter på jämställdhet ställer sig således den liberala diskursen i unisont hyllningskör till sitt trumfkort och vägrar beakta eventuella nackdelar med reformen. Detta då alternativa lösningar till Rut bottnar i olika typer av statligt inflytande, såsom exempelvis delad föräldraförsäkring. För att återkoppla till Vivien Burr och vår teori föder olika världsbilder olika sociala handlingar som anses som naturliga medan man ej kan ta hänsyn till det som ligger utanför ens diskurs. Därmed blir Rut oomtvistlig och rättmätig till sin karaktär. En artikel som uttrycker sig på ett vis som går att härröra till den liberala diskursen är artikel (1) SvD - Gudmundsson;

”Att i detta läge säga att vissa arbetstillfällen inte behövs, att somliga jobb ska vi inte ha i Sverige, att en del arbetsuppgifter hör forna tider till – det är att håna dem som inget hellre vill än att kunna försörja sig själva” - Gudmundsson (1) SvD

”Att äldre får råd att köpa städhjälp, eller att exempelvis invandrade kvinnor får en ny väg in på arbetsmarknaden, avfärdar Juholt som hundrastning.” - Gudmundsson (1) SvD

En del av resonemanget går ut på att ”sätta dit” kritikerna och lägga fram statistik från Arbetsförmedlingen kring hur många som faktiskt går arbetslösa. Att kunna generera nya arbetstillfällen kan då endast anses vara något positivt, oavsett vad de nya jobben representerar, nya jobb är bra för alla. På motsatt vis är det vansinne, enligt denna diskurs, att förkasta jobb som ”hundrastning” eller att vissa jobb ”hör forna tider till.”

Ett annat återkommande resonemang ur den liberala diskursen är som tidigare nämnt Ruts positiva inverkan på sysselsättningsgraden. Exempel på detta går att finna i artikel (2) i SvD där författaren lägger fokus på arbetsmarknaden, skatterna, entreprenörskap och skapandet av nya jobb;

”Rot & Rut gör att vi får råd med varandra igen, och det är inte bara kunderna som har skäl att vara nöjda. Det uppstår också nya branscher och nya jobb. Det fanns Rut-företag även före avdragsreformen, men de var små och få. Nu har en ny grupp fått chans att pröva vingarna som entreprenörer, och de har inte bara börjat bygga företag utan också skapat vägar till egen försörjning för många som tidigare har haft dålig anknytning till arbetsmarknaden.” - okänd författare (2) SvD

I detta utdrag är synen på Rut som välfärdsskapare uppenbar där nya branscher och jobbuppsåt, där en ”ny grupp” har skapat vägar till egen försörjning. Intressant är även betoningen på ”kunder” vilket kan kopplas till en liberal syn på välfärd som en marknad där man som ”kund” istället för brukare, kan köpa de välfärdstjänster man önskar.

En annan artikel som också uppvisar ett starkt förtroende till marknaden som lösning till många problem är Quicklunds artikel (4), även den från SvD. Rut beskrivs här som den mest populära av reformer, jobbskapare och ett bra verktyg för att få ihop ”vardagspusslet” vilket är starkt kopplat till ”familjekärnan”. Men för första gången inom den liberala diskursen möter vi argument som direkt riktas mot kvinnor och jämställdhet, vilket dock inte används som kritik mot Rut, utan som argument för;

”Tidigare i år kom glädjande siffror som visar på resultatet av en av alliansregeringens mest populära reformer – Rut-avdraget. Sedan detta infördes 2007 har allt fler valt att använda sig av avdraget för att underlätta så att kvinnor kommer i arbete och får ihop sitt vardagspussel.” - Quicklund (4) SvD

Quicklunds framställer Rut som att det hjälper kvinnor att komma i arbete, och att det även är kvinnor nyttjare av Rut kan få ihop sitt vardagspussel. I Quicklunds liberal konservativa världsåskådning lägger man sin tillit till marknaden som lösning till sociala problem där ett arbete är allt som krävs för att generera välstånd i samhället. Om alla har ett arbete, har alla en lika chans att införskaffa sig det man anser sig behöva. Detta är även tydligt i följande sats, även den hämtad från Quicklunds artikel;

”Samtidigt har reformen skapat uppemot tiotusentals nya arbetstillfällen. Våldigt många av dessa är kvinnor och det ofattbara är att S-kvinnorna nu vill avskaffa Rut-avdraget. På vilket sätt gynnar färre jobb för kvinnor jämställdheten?” - Quicklund (4) SvD

I den sista artikeln (7) som vi tror går att koppla till den liberala diskursen återfinns argumenten kring vardagens familjepussel, skapandet av vita jobb och att Rut på så sätt genererat ett större skatteunderlag och på så vis även bidrar till att öka välfärden. Just skapandet och ökningen av vita, beskattningsbara arbeten kan ses som den liberala diskursen paradargument för legitimeringen av Rut;

”I praktiken innebär Rut- avdraget det att det underlättar för väldigt många att få vardagen att fungera genom möjligheten till hjälp med städningar, fönsterputsningar och annat hushållsnära arbete. Avdraget har således skapat nya vita jobb.” - Ringqvist (7) AB

”Vi vet också att omkring nio av tio nya jobb i den privata sektorn skapas i småföretagen, och vi vet att tjänstesektorn kommer att bli allt viktigare för tillväxt och sysselsättning. Av alla dessa skäl är ett ökat företagande i tjänstesektorn mycket viktigt. Som flertalet undersökningar pekat på har dessutom inte avdraget kostat samhället en krona. Genom att nya jobb skapas och tidigare svarta jobb blir vita ökar skatteintäkterna från arbetsgivaravgifter, inkomstskatter och moms, samtidigt som utgifter för arbetslöshet och andra stödssystem går ned.” Ringqvist (7) AB

5.2. Social-liberal diskurs

Diskurs nummer två som vi identifierat och kommit att betrakta som "social-liberal" kännetecknas alltså av att man rent pragmatiskt ämnar belysa för- och nackdelar med reformen utan att blanda in någon vidare värdegrund i sitt resonemang. Den värdeladdade kritiken och hyllande som en gång existerat inom denna diskurs har med tiden mattats av då man kommit till insikt med att "Rut är här för att stanna". En artikel som är talande för denna diskursiva praktik är artikel (5) i Aftonbladet som riktar kritik mot Rut genom att belysa det faktumet den svarta marknaden av hushållsnära tjänster består;

"I undersökningen "Vilka arbetar med vita hushållsnära tjänster?" från Kristianstads högskola har man gett sig ut och frågat städföretagare i södra Sverige vilka det är som arbetar med att städa hem. Undersökningen - som är representativ för hela landet - visar att det är en mycket liten andel hushållsarbetare som lämnat svarta anställningar för att arbeta vitt." - Swedin (5) AB

Vi menar att författaren på ett pragmatiskt sätt visar att Rut är till en viss del en bra reform, men att den även har fört med sig vissa praktiska problem. Författarens argument vilar därmed inte på dennes egna värderingar utan kan betraktas som mer sakliga. För att visa på författarens delade åsikt i frågan kan vi presentera följande;

"Det finns bra argument för att Rut-avdraget kan hjälpa barnfamiljer och äldre i vardagen. Regeringsargumentet att avdraget gör svarta jobb vita håller däremot inte." - Swedin (5) AB

Swedin för även liknande argument i artikel (10) från Aftonbladet där han fokuserar sin kritik mot Rut kring de kontrollproblem och fiffel som reformen har medfört. Det är därmed återigen en fråga om rent praktiska problem i fråga om Rut;

"Ett annat sätt att fuska är att anlita flyttfirmor som också erbjuder flyttstädning. Flytt hjälp är inte avdrags gillt, men om flytten kallas städning på fakturan så rundar man det. I fjol stoppade Skatteverket drygt 80 miljoner kronor i felaktiga utbetalningar för hushållsnära tjänster. Man krävde också tillbaka 17,4 miljoner kronor i samma ärende. Hur stort mörkertalet är vet ingen." - Swedin (10) AB

Liknande argument går att finna i artikel (8) tagen från Aftonbladet där man får en tudelad uppfattning om författarens inställning till Rut. Hon menar att Rut i grunden inte är något eftersträvansvärt men att jobbskapande i tider av lågkonjunktur rättfärdigar reformen;

"Miljöpartiet står klart och tydligt fast vid vår kritik när det gäller att använda skattepengar till att subventionera hushållsnära tjänster. Fördelningseffekterna av reformen har varit dåliga och skattemedlen hade kunnat användas på ett mer effektivt sätt från början. Däremot har Miljöpartiets riksdagsgrupp gjort bedömningen att det i detta konjunkturläge, med en mycket svag arbetsmarknad, inte är rimligt att riva upp reformen omedelbart vid en rödgrön valvinst i höstens riksdagsval." - Valtersson (8) AB

En annan artikel skriven av Oskar Forsberg (9) hämtad från Aftonbladet, visar även denna på hur Rut numera är så pass allmänt vedertagen att det således är onödig energi att fortsätta diskutera Ruts vara eller icke-vara;

"Nu finns Rut, många människor har vant sig vid det. När vi går till val nästa gång har det funnits i åtta år. Och det är inte så dyrt som jag hade trott". - Forsberg (9) AB

Ytterligare en artikel som faller inom den social-liberala diskursen är Lindholms artikel (13) hämtad ur Fria Tidningen. Den kategoriseras som socialliberal då det ter sig tydligt att Lindholm anser att alla individer har särskilda behov som behöver tillgodoses av en omfördelande statsapparat. För att återkoppla till teorin är

Lindholms diskurs tydligt besläktad med hans världsbild, där den omfördelande statsapparaten är det ”rätta”. Retoriken i artikeln är formulerad utefter författarens syn på hur New Public Management har ”stöpt” om det offentliga systemet och synen på beskattning. Denna nya syn på beskattning har medfört ett tänk som innebär att ”desto mer skatt jag betalar, desto mer ska jag få tillbaka.” Därmed grundas författarens kritik i en social-liberal hållning, som vi kan styrka med följande sats;

”Är det inte behoven som ska styra hur gemensamma resurser nyttjas och inte den egna betalningsförmågan? Skatterna är en gemensam resurs och nu ser vi en politik växa fram där den enskilde i ökad utsträckning avgör hur skatteutrymmet ska användas. Vart tog solidariteten vägen?” - Lindholm (13) FT

Den sista artikeln som kan kategoriseras inom denna diskurs är artikel (14) hämtad från FT. Artikeln uppfattas som social-liberal eftersom författaren varken avvisar eller hyllar Rut utefter personliga värderingar, utan ställer sig snarare frågande på ett sakligt och objektivt sätt. Hellerud undersöker frågan och visar inga tydliga tecken på en kritik mot Rut;

”De flesta av dessa organisationer menar att de startade läxhjälp när de såg ett behov, när skolan misslyckades med sitt uppdrag att få elever godkända. De flesta är också överens om att uppmärksamheten kring Rut-avdraget gjort att fler blivit medvetna om att läxhjälp finns.” - Hellerud (14) FT

Den diskursiva praktiken kan ses som ett uttryck för Helleruds socialliberala hållning i frågan då han ställer sig frågande till varför alla inte har råd att förvärva denna service. Detta visar vi i följande sats där författaren undrar hur läxhjälpföretaget My Academys Vd ser på detta problem, att inte alla har möjlighet att förvärva sig läxhjälp;

”Vad säger ni till dem som inte har råd att betala 229 kronor i timmen för läxhjälp?
– Det är väl som med allt, tyvärr kostar vissa saker. Vi jobbar med kvalitet och det kostar pengar, säger Kristian Hansson.” - Hellerud (14) FT

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att vi har lokaliserat sex artiklar som empiriskt kan tilldelas den social-liberala diskursen. Fyra artiklar är hämtade från Aftonbladet (5), (8), (9), (10) och två är hämtade från Fria Tidningen (13) och (14).

5.3. Vänsterorienterad diskurs

Den tredje och sista diskursen är den så kallade vänsterorienterade diskursen och som bekant uttrycker denna sin kritik mot Rut i en diskursiv praktik som grundas i kön, klass eller etnicitet. Artikel (3) hämtad ur SvD kategoriseras inom denna diskurs främst för att författaren går till hårt angrepp mot regeringens jämställdhetspolitik och att de, enligt författaren, ser Rut och jämställdhetsbonus som den stora lösningen på ojämlika förhållanden. Författaren tror sig å sin sida veta vad som leder till reella förändringar och som bidrar till ökad jämställdhet, däribland ”lagstadgad rätt till heltid” och ”ett jämställt uttag av föräldra- försäkringen”. För att styrka kategoriseringen av artikeln presenterar vi följande utdrag;

”Man fortsätter att tala om jämställdhetsbonusen, trots att regeringens egen budget- proposition tydligt säger att den inte gett något resultat. Man talar om att skattelättnader hjälper kvinnor med låg inkomst. Det rimmar dåligt med verkligheten, där klyftorna bara ökar” - Ohlsson (3) SvD

Ohlsson ser med andra ord ett stort problem med regeringens reformer som enligt henne inte "har någon politik för jämställdhet" Problemet med Rut är i första hand kopplat till jämställdhet mellan könen, där Rut genererar stora inkomstskillnader mellan män och kvinnor. Detta är en "strukturell diskriminering" enligt Ohlsson som vi måste fa bukt med. Detta vill vi bekräfta med följande citat;

"Många av Rut-tjänsterna finns i låglönebranscher och jobbskatteavdraget gynnar män i högre utsträckning än kvinnor, eftersom män har högre lön och arbetar mer heltid." - Ohlsson (3) SvD

"Kvinnors medellön är 86 procent av männens. Alla kvinnodominerade yrken ligger under lönegenomsnittet. Och så kommer det fortsätta se ut så länge vi har en regering som inte vill eller vågar ta gemensamt ansvar och på allvar bryta den strukturella diskrimineringen." - Ohlsson (3) SvD

En annan artikel som ger sig in i jämställdhetsdebatten kring Rut är artikel (12) hämtad ur Fria Tidningen. Författarna anser att man i debatten om Rut har missat att problematisera kring kön, klass och etnicitet. Författarna skriver;

"Dels tillskrivs kvinnor oproblematiserat huvudansvaret för hemarbetet och dels utesluts gruppen män ur debatten i denna så kallade jämställdhetsreform. Detta är en förlegad och omodern kategorisering av män och kvinnor som inte hör hemma i jämställdhetsdebatten år 2012. Man verkar i reformen inte heller problematisera klass och etnicitet." - Preinitz, Hulte, Ringbäck (12) FT

"Istället för att verka mot klassamhället utnyttjar man det genom att skapa en ny legitimerad underbetald sektor på arbetsmarknaden där enbart kvinnor förväntas vara verksamma. På så vis cementerar man både klass-, etnicitets- och könssegregeringen. Mer kan man begära av politikerna i "världens mest jämställda land". Rut-avdraget är INTE en jämställdhetsreform." - Preinitz, Hulte, Ringbäck (12) FT

Liknande argument återfinns vi i en artikel från Aftonbladet (6), men här fokuserar författaren på Ruts bristfällighet i fråga om klass snarare än kön. Artikeln beskriver dock vad Vänsterpartiet i mångt och mycket anser om reformen, men författaren tycks dela partiets åsikter. Enligt författaren förkroppsligar Rut egennyttan före samhällsnyttan i en avknoppande offentlig sektor där vi istället förvärvar oss välfärd på en privat marknad där tjockleken på plånboken i slutändan avgör;

"Vänsterpartiet vill istället satsa på "samhällsnyttiga investeringar som håller ihop landet och skapar jobb i både privat och offentlig sektor." Bland annat vill man anställa fler i vården, fler lärare och öronmärka pengar till äldreomsorgen." - Svensson (6) AB

Att betrakta Rut ur ett klassperspektiv är högst anmärkningsvärt i artikel (11) i Fria Tidningen. Författaren anser att en specifik samhällsklass har blivit exkluderad från de ekonomiska fördelarna med bidraget och att detta i sig bidrar till en ojämlik maktfördelning. Hon lägger fram statistik på hur detta är något som nyttjas av den rikare inkomstgruppen i Göteborg och med detta i åtanke frågar hon sig varför just detta ska subventioneras. Följande sats är ett ytterligare tecken på hur författaren målar upp bilden av en klasskamp;

"De senaste siffrorna kommer från 2009, och då gick 64 procent av skattereduktionen för Rut till den fjärdedel av hushållen som hade högst inkomster. Sju procent gick till den fjärdedel som hade lägst inkomster." - Schwartz (11) FT

5.4. Sammanfattning

Utifrån den analys vi har genomfört och de kriterier vi har satt upp för kategoriseringen av respektive diskurs har vi sammanfattningsvis kommit fram till följande i detta kapitel (inom parentes är artiklarnas nummer);

	SvD	Aftonbladet	Fria Tidningen	Totalt
Liberal diskurs	3 artiklar (1,2,4)	1 artikel (7)	x	4
Social-liberal diskurs	x	4 artiklar (5,8,9,10)	2 artiklar (13,14)	6
Vänster-orienterad	1 artikel (3)	1 artikel (6)	2 artiklar (11,12)	4
Totalt	4	6	4	

Liberal diskurs

Av totalt 14 artiklar har totalt fyra kategoriserats som formulerade utifrån en liberal diskursiv praktik. Utav dessa fyra är tre hämtade från SvD och en från Aftonbladet. Alla fyra har en positiv inställning till Rut- avdraget och prisar reformen på liknande grunder. Övrigt är den kanske mest positiva artikeln till Rut, hämtad från Aftonbladet (7), där författaren vill att avdraget utvidgas till att omfatta fler områden. Fria Tidningen är inte representerad inom denna diskurs.

Social-liberal diskurs

Av totalt 14 artiklar har sex kategoriserats som formulerade utifrån en social-liberal diskursiv praktik. Fyra av dessa är hämtade från Aftonbladet och två från Fria Tidningen. Ingen artikel i SvD anser vi ha en direkt anknytning till denna praktik.

Vänsterorienterad diskurs

De resterande fyra artiklarna har kategoriserats som vänsterorienterade då den diskursiva praktiken formuleras utifrån ett intersektionellt perspektiv, där ojämlika maktförhållanden består till följd av Rut. Två artiklar går att finna i Fria Tidningen, en i Aftonbladet och en i SvD. Det är den enda diskursen som finns representerad i samtliga tidningar. Vissa liknelser med denna praktik går dock även att finna i den socialliberala diskursen, exempelvis i artikel (13) och (14), där liknande argument går att finna, men där man samtidigt har man en mildare ton.

6. Resultat

Vi kommer i detta kapitel att presentera de resultat som analysen av artiklarna har visat på. Vi kommer att kategorisera resultaten av transivitet i form av hög och låg grad och motivera detta med utdrag från artiklarna som styrker våra argument. Detta kommer även att ske vad gäller modaliteten men under begreppen hög och låg affinitet. Vi kommer att summera dessa resultat i två olika tabeller för att ge en mer överskådlig bild av kategoriseringen. Detta är användbart för att dra slutsatser och svara på forskningsfrågorna.

Transivitet

I den första delen av resultatkapitlet presenteras vad vi har kommit fram till i våra analyser av artiklarna med hjälp av Faircloughs teoretiska begrepp transivitet. Det skall här avgöras om agenter, förbinds eller inte förbinds med processer respektive effekter. Om det skett en nedtoning av en agent innebär det att något påstås ”ha skett” utan att någon kan ställas till svars. Processer handlar om olika förklaringar ges till fenomenet, medan effekter handlar om när fenomenets resultat förmedlas (Jørgensen & Phillips, 2000: s.87f). En hög transivitet uppstår när man inte förmedlar detta samband i sin textproduktion och en lägre transivitet när man lyckas att förmedla detta.

6.1. Hög transivitet

Svenska Dagbladet, Artikel (1), (2), (3), (4).

Efter vår analys av artiklarna har vi kommit fram till att Svenska Dagbladets artiklar innehåller en genomgående hög grad av transivitet, oavsett vilken ställning artikeln har gentemot Rut. För att bevisa detta påstående ska vi presentera olika sats, tagna ur artiklar från SvD, som styrker detta argument.

”Inget av ovanstående hade hänt om Håkan Juholt hade fått bestämma. Att äldre får råd att köpa städhjälp, eller att exempelvis invandrade kvinnor får en ny väg in på arbetsmarknaden, avfärdar Juholt som hundrastning.” - Gudmundsson (1) SvD

Gudmundson beskriver det som en determinerande lagbundenhet att **inte något** hade hänt om Juholt hade fått komma till makten är ett tecken på hög transivitet. Inga sakliga belägg presenteras och Gudmundson kan inte förutse vad som hade skett om Juholt hade fått bestämma. Agenten utelämnas härmed i Gudmundsons sats. För ytterligare koppla till transiviteten i artikeln kan vi exemplifiera med denna sats;

”Det senaste året har användandet av Rut -avdraget ökat med 29%”. - Gudmundsson (1) SvD

Det är ett återkommande tema i artikeln att författaren nedtonar processen som föranleder detta fenomen och istället fokuserar på effekterna. Gudmundson är skicklig på att lägga fram statistik som talar för att denna ökning har skett. Vad han inte nämner är hur, eller kanske framförallt var denna ökning har skett. Som oberoende läsare kan man tycka att detta framstår som ett fenomen, som växer och växer, men det framkommer ingen information kring vilka som främst nyttjar avdraget. Han utelämnar återigen agenten vilket är ett tecken på en högre transivitet.

Även i artikel (2) ser vi en liknande nedtoning av processer och ett fokus på effekterna. Inga förklaringar om vad som kan ha föranlett dessa påståenden presenteras i artikeln. Istället lägger författaren, i likhet med Gudmundson (1), fram olika påståenden som egentligen inte står som förklaringar till fenomenet, utan säger endast att användandet av Rut har ökat;

”Allt fler svenskar tar professionell hjälp för att göra vardagen enklare. Det är fortfarande klart vanligare med Rot än Rut, men antalet rutkunder närmar sig aktningsvärda 300 000 personer”. - okänd, (2) SvD Opinion

Författaren fortsätter att romantisera bilden av Rut;

”Tack vare Rut och Rot är många hus i lite bättre skick, många hem lite prydligare och invånarna i många hus och hem lite mindre stressade än de annars skulle ha varit”. - okänd författare (2) SvD

Denna sats baserar författaren på en för denne ”objektiv kunskap”. Båda meningarna kan dock uppfattas som ”osanna” enligt vår teoretiska referensram då ”kunskapen” i dessa fall endast är tillgängliga genom hur vi kategoriserar världen (Burr, 1995). Man målar upp en bild av att Rut är något som används av gemene man och växer stort - vilket enligt båda satserna förenklar vardagen och familjelivet. Noterbart är även den befolkningsmängd som benämns som aktningsvärd en representation av cirka tre procent av landets befolkning.

Även artikel (3) ger indikationer på en högre transivitet då författaren beskriver ”ökade klyftor” som ett lagbundet naturfenomen som bara växer för var dag. Detta för att det ska lämpa sig till hennes partis (S) förda politik som angripande opposition, och där man följaktligen tillskriver regeringen allt som man anser att samhället misslyckats med. Då kan ett förklarande orsakssamband (som här skulle ha sänkt graden av transivitet) bli lidande till förmån för mer förhårdade jargonger såsom; ”vi ser en ökande arbetslöshet” eller ”klyftorna bara ökar”, som ej föregås av ett förklarande, utvecklande orsakssamband. Återigen ett fokus på effekterna och inte processerna som föranlett;

”Man fortsätter att tala om jämställdhetsbonusen, trots att regeringens egen budgetproposition tydligt säger att den inte gett något resultat. Man talar om att skattelättnader hjälper kvinnor med låg inkomst. Det rimmar dåligt med verkligheten, där klyftorna bara ökar” - Ohlsson (3) SvD

Det går även att konstatera en högre grad av transivitet i följande utdrag från artikel (4). Quicklunds argument är att S-kvinnor inte anser att fler kvinnor i arbete är bättre för jämställdheten, förklaras inte vidare utan lämnas som ett påstående utan att sakliga belägg presenteras;

”S-kvinnornas stora recept för en bättre jämställdhet är en årlig lönekartläggning. Detta stöder M-kvinnorna men vi anser att nyckeln till bättre jämställdhet är att fler kvinnor har ett jobb och därmed en lön. S-kvinnorna motverkar jobben genom sin bidragslinje. Detta är det största hotet mot jämställdheten.” - Quicklund (4) SvD

Aftonbladet, Artikel (6), (7)

Analysen av Aftonbladets artiklar har visat ett annat mönster i fråga om transivitet. Endast två av de sex analyserade artiklarna i denna tidning anser vi innehålla satskonstruktioner med en högre transivitetsgrad. För att styrka detta påstående presenterar vi följande satser, med efterföljande argument;

”Arbetslösheten är högre och sysselsättningen är lägre än när regeringen tillträdde 2006.” - Svensson (6) AB

”Rut-avdraget skapade 1000 nya jobb förra året. Rut-avdraget är en succé, som bara under 2011 har skapat motsvarande 1000 nya heltidsjobb i Sverige” - Ringqvist (7) AB

Här kan man notera en förskönande retorik som för all del kan korrespondera med verkligheten. Ändå utelämnar Ringqvist bakomliggande händelseförlopp och påståendet förblir just ett påstående med en hög grad av transivitet. Detsamma går att tillämpa på Svenssons citat från föregående artikel; lika förskönande, men samtidigt lika utelämnande av fakta. Ett påstående som inte förklaras närmare av Svensson, vilket framställer effekterna som ett fenomen. Även detta citat är talande för bristen på kopplingar inom artikel (7);

”I praktiken innebär rut- avdraget att det underlättar för väldigt många att få vardagen att fungera genom möjligheten till hjälp med städningar, fönsterputsningar och annat hushållsnära arbete. Avdraget har således skapat nya vita jobb.” - Ringqvist (7) AB

Det finns inget som helst kausalt samband mellan en mer friktionsfri vardag för barnfamiljer och skapandet av nya, vita jobb, vilket författaren här påstår. För att återkoppla till teorin är det i författarens kategorisering av världen som den diskursiva praktiken formuleras, och utefter denna kunskap korrelerar vardagen med individens lycka (Burr, 1995). Dock är detta inget som författaren frambringar i artikeln, utan det stannar vid just ett påstående. En svag förbindelse mellan agent och effekt förmedlas.

Fria Tidningen, Artikel (11), (12), (13)

Med detta citat ställer sig Schwartz tydligt på ”arbetarklassens” sida och detta präglas dessutom av hennes egna ideologiska världsbild;

”Det kunde lika gärna införas fler subventioner av tandvård, hälso- och sjukvård eller ges bidrag till kooperativa förskolor. Det skulle också ge fler arbetstillfällen, samtidigt som de tjänsterna är något som utnyttjas mer av arbetarklassen”. - Schwartz (11) FT

”Frågan är vad Göteborgs invånare helst skulle vilja göra med de totalt 368 miljoner skattekrona? Ge dem till några tusen personer som har råd att köpa rut- och rottjänster – eller något annat?”

Det är ett osäkert antagande att detta scenario skulle ge upphov till fler arbetstillfällen. Även om detta skulle vara troligt, uttrycker sig författaren på ett sätt som kan skapa problem för läsaren. Schwartz bevisar inte detta antagande i sin text, utan lämnar det vid just bara hypotetiska antaganden och därmed en högre transivitet. Enligt denna världsbild ser man subventionen av hushållstjänster som otänkbar eftersom den enligt denna praktik gynnar den samhällsklass som redan har förmågan att införskaffa dessa tjänster.

Författarna i artikel (12) gör antagandet att normen alltid varit att mannen förvärvsarbetat medan kvinnan varit bunden till det oavlönade husliga arbetet. Att det gått till på detta vis framställer artikelförfattarna närmast som en lagbunden sanning och satsen bortser från de handlingar och processer som lett fram till detta;

”I reformen problematiseras inte normbildningen kring kvinnans roll som ansvarig för både det obetalda och det betalda hushållsarbetet. Det är alltså kvinnor som både ska utnyttja Rut och utföra tjänsterna, vilket innebär att gruppen män helt osynliggörs. Av den anledningen kan man inte som Nyamko Sabuni säga att Rut-avdraget är en bra jämställdhetsreform, i alla fall inte om man anser att gruppen ”män” bör vara delaktiga i jämställdhetsarbetet.” - Preinitz, Hulte, Ringbäck (12) FT

Artikel (13) har en mycket kritisk ton till Rut- avdraget, och den höga graden av transivitet i artikeln kan härledas till Lindholms oförmåga att undvika subjektivt färgade antaganden i sina satser. Han skriver att;

”Vi går mot ett samhälle där välfärden allt mer är avdragsfinansierad. Men ett avdrag är i verkligheten ett bidrag och många har inte råd med de tjänster som det går att göra avdrag för, även fast de har behov.” - Lindholm (13) FT

Detta utdrag är ett tecken på författarens oförmåga att objektivt beskriva vad som föranlett detta påstående. Lindholm lyckas med detta att tona ned agenten och förbinder därmed inte heller med processer eller effekter. Han framställer det som att högavlönade kan få bidrag till allt och att politikerna på detta sätt ökar klyftorna i samhället. Det finns ingen som vi kan ”ställa till svars” när Lindholm uttrycker sig på detta vis. Liknande argument går att finna i följande citat, även detta från Lindholms artikel (13);

”Den med hög lön kan däremot få statsbidrag till allt. Så vidgar politikerna klyftorna snabbare än lönespridningen förmår göra.” - Lindholm (13) FT

6.2. Låg Transivitet

Svenska Dagbladet

I artiklarna från SvD har vi inte lokaliserat satskonstruktioner som har indikationer på en låg transivitet.

Aftonbladet, Artikel (5), (8), (9), (10)

I artiklarna från Aftonbladet har vi lokaliserat en lägre grad av transivitet i fyra av de sex undersökta texterna. Det finns en ”högre önskan” att inte uttrycka en direkt åsikt i Rut-frågan och argumenten i artiklarna uppfattas således mer grundade;

”Men den svarta marknaden har inte försvunnit. I undersökningen ”Vilka arbetar med vita hushållsnära tjänster?” från Kristianstads högskola har man gett sig ut och frågat städföretagare i södra Sverige vilka det är som arbetar med att städa hem. Undersökningen - som är representativ för hela landet - visar att det är en mycket liten andel hushållsarbetare som lämnat svarta anställningar för att arbeta vitt.” - Swedin (5) AB

I detta utdrag förbinder Swedin sitt påstående om att den svarta marknaden fortfarande finns kvar, men på ett mer konkret och sakligt sätt. Satsen har således en lägre grad av transivitet då författaren inte presenterar detta påstående utan belägg. Undersökningen kan ses som ett styrkande argument för den svarta marknadens kvarvarande existens och därmed kan Swedin påstås ha saklig grund i sina åsikter. Swedin visar i artikel (10) återigen upp en låg grad av transivitet;

”I går avslöjade SVT:s ABC Nyheter att företag specialiserade på att arrangera barnkalas använder rut-avdraget som ett säljargument i sin marknadsföring. Trots att Skatteverket säger att man inte får göra avdrag för fester och kalas. Men genom att skriva ”barnpassning” på fakturan så kringgår man det.” - Swedin (10) AB

Författarens påståenden förbinds tydligt med konkreta exempel och statistik. Detta är den totala motsatsen till att framställa något ”som bara hände”, som om det vore ett oomtvistligt naturfenomen. Det tycks vara så att Swedin i sin artikel betraktar Rut utifrån ett praktiskt sätt snarare än att blanda in sin egna värdegrund. I ett sådant scenario hade troligen transiviteten varit högre då han skulle skrivit på ett sätt som stärker sin egna ideologiska övertygelse och samtidigt smutskastar oppositionen.

Utifrån sin nyanserade ansats beskriver Valtersson i sin artikel (8) Rut på ett väldigt pragmatiskt vis. Genom att inte se på saken ensidigt och enfärgat kan hon i sin text även konstatera vad som är bra med reformen. Hon förbinder subjekt med objekt och menar att trots att det är ”fel” att subventionera hushållstjänster så har Rut i dåvarande konjunkturläget spelat sin roll och bidragit till det bättre.

Satskonstruktionen i följande utdrag fokuserar inte enbart på effekterna av reformen, utan skriver exempelvis inte att efterfrågan av hushållsnära tjänster bara ”magiskt” har ökat. Detta tillskrivs den höga subventionsgraden, vilket i sin tur har generat nya vita jobb;

”Sedan några år tillbaka finns nu en skattesubvention av hushållsnära tjänster. Den höga subventionsgraden verkar föga förvånande ha gett stor effekt och efterfrågan på vita hushållstjänster tycks ha ökat.” - Valtersson (8) AB

Fria Tidningen, Artiklar (14)

Artikel (14) skriven av Hellerud är författad på ett beskrivande och mer sakligt vis och är inte färgad av någon ideologisk övertygelse. Detta görs inte minst gällande i graden av transivitet, som kan anses vara låg i artikeln. Det som gör transiviteten låg har dels att göra med att det är svårt att tolka författarens åsikter i frågan. En annan orsak är att Hellerud är skicklig på undvika att framställa något som ett fenomen och får fram sin kritik mot läxrut genom att beskriva vad Jonas Vlachos kommit fram till i sin undersökning;

”I slutet av 2012 jämförde nationalekonomen Jonas Vlachos kostnaden för en timmes vanlig skolundervisning med skattekostnaden för läxhjälp på Svenska dagbladets Brännpunkt. Han tyckte att läxrut var orimligt eftersom skolundervisning kostade 60 kronor i timmen, medan läxhjälp kostade minst 200 kronor i timmen. Lärarförbundet har också riktat stark kritik mot att rutavdraget kan användas till läxhjälp. De menar att pengarna borde användas i skolan, eftersom läxrut missar de grupper som behöver läxhjälp.” - Hellerud (14)

Sammanfattningsvis visas resultatet av hög och låg transivitet i följande tabell (Inom parentes är artikelns nr)

TABELL 1	Låg Transivitet	Hög Transivitet
SvD		(1) liberal diskurs (2) liberal diskurs (3) vänsterorienterad diskurs (4) liberal diskurs
Aftonbladet	(5) socialliberal diskurs (8) socialliberal diskurs (9) socialliberal diskurs (10) socialliberal diskurs	(6) vänsterorienterad diskurs (7) liberal diskurs
Fria Tidningen	(14) socialliberal diskurs	(11) vänsterorienterad diskurs (12) vänsterorienterad diskurs (13) socialliberal diskurs

Utifrån denna tabell kan vi utläsa följande samband:

- 1) Artiklarna med låg transivitet är författade på ett vis som vi har kategoriserat som socialliberala i sin diskursiva praktik. En förklaring till detta är att den socialliberala diskursen debatterar utifrån en värdegrund som inte är baserad på ideologiska grunder, utan skriver om Rut i förhållande till exempelvis välfärdsfrågor eller praktiska frågor. Denna praktik lyckas således att koppla agent och händelseförlopp på ett sakligt, objektivt sätt, utan att tona ner agenten och utan att försöka framställa sitt argument som kunskapsbaserat, då inga belägg för detta förs fram.
- 2) Artiklarna med hög transivitet är formulerade ur liberal och vänsterorienterade diskurser, med undantag för artikel (13) från Fria Tidningen som sticker ut från mängden. De har utifrån denna diskurs en mycket högre tendens att beskriva processer och effekter på ett sätt som saknar grund för att få uttryck för sina åsikter. Det är med andra ord tal om nedtoning av agenten, där processer eller effekter framställs som naturfenomen.

Modalitet

Den andra textuella egenskapen vi har analyserat är modaliteter, eller olika ”sätt” att uttrycka olika grader av instämmande i sina satser. Beroende på hur en sats framställs av författaren har en stor betydelse för uppfattningen av textens helhet. En sats kan exempelvis framställas som oomtvistligt sann eller osäker. Ett sätt för författare att eliminera risken för att ”ha fel” är att spela ner säkerheten i sina påståenden genom att exempelvis ge flera alternativ till vad som hänt (Jørgensen, Phillips, 2000:87f; Boréus, 2005:323). När detta sker har texten en låg affinitet, medan en hög affinitet innebär att ens uttalande sker med stor säkerhet.

6.3. Hög affinitet

Svenska dagbladet, Artiklar (1), (3), (4)

Detta utdrag från artikel (1) förekommer alldeles efter det att Gudmundson presenterat statistik på hur Rut främjar samhället i stort och arbetslivet i synnerhet;

”Inget av ovanstående hade hänt om Håkan Juholt hade fått bestämma. Att äldre får råd att köpa städhjälp, eller att exempelvis invandrade kvinnor får en ny väg in på arbetsmarknaden, avfärdar Juholt som hundrastning.” - Gudmundsson (1) SvD

Läser man detta noterar man som läsare omgående att Gudmundson har en hög grad av instämmande i sin sats. Det är alltså fråga om en hög grad av affinitet då Gudmundson använder ordet ”Inget”. När han gör det, uppstår en total övertygelse, vilket hade kunnat undvikas genom att moderera sitt ordval. Att istället använda sig av mindre övertygande ordval, exempelvis ”Kanske hade inget hänt...” och använt sig av en så kallad ”hedge”, hade graden av affinitet blivit lägre. Detta prov på nyansering hade eventuellt appellerat fler läsare. I följande citat från artikel (3) lyser även här en högre grad av affinitet igenom. Författarens övertygelse och säkerhet uppfattas som total när denne beskriver M-kvinnornas förhållande till Rut-avdraget och jämställdhet. För att styrka detta argument presenterar vi följande utdrag ur artikeln;

”I stället sätter M-kvinnor allt hopp om kvinnors löner till Rut-avdraget. Men Rut-avdraget, tillsammans med jobbskatteavdraget, har lett till ökade inkomstskillnader mellan kvinnor och män. Många av Rut-tjänsterna finns i låglönebranscher och jobbskatteavdraget gynnar män i högre utsträckning än kvinnor, eftersom män har högre lön och arbetar mer heltid.” - Ohlsson (3) SvD

Även i artikel (4) hämtad från SvD kan vi konstatera en högre grad av affinitet. Författaren påstår att socialdemokraternas politik döljer arbetslöshet genom att förtidspensionera, vilket formuleras på ett övertygat vis;

”Socialdemokraternas traditionella politik har varit att dölja arbetslöshet genom att förtidspensionera många människor. Därtill kom även väldigt många som var sjukskrivna, där övervägande delen var kvinnor. Detta gjorde att utanförskapet i Sverige växte.” - Quicklund (4) SvD

(Det saknas dock några belegg att styrka dessa påståenden utan läsaren får själv avgöra sanningshalten i dessa påståenden), vilket är tecken på författarens totala egna övertygelse samt högre grad av affinitet.

Aftonbladet, Artiklar (5), (7), (10)

I artikel (5) från Aftonbladet finns flera satser som visar på en hög affinitet, instämmande i sin sats, där författaren kunde ha valt att uttrycka sig mindre övertygande i sin egna uppfattning. Exempel på detta går att finna i följande två satser;

”Men den svarta marknaden har inte försvunnit.” - Swedin (5) AB

”Regeringsargumentet att avdraget gör svarta jobb vita håller däremot inte.” - Swedin (5) AB

En högre affinitet i sina texter är inte något att eftersträva, utan ger ofta en bild av författarens ”kunskap” som oomtvistlig, vilken blir omöjlig att ställa i kontrast med vad som egentligen är kunskap (Burr, 1995). Enligt författaren i just detta specifika fallet finns den svarta marknaden finns kvar och att Ruts inträde ändrar inte på den saken, och detta framställs som ”absolut”, ”korrekt” och ”oomtvistligt”, trots att texterna saknar belägg för detta.

I artikel (10) råder det ingen tvekan för Swedin om att ”revorna i Rut-systemet blir allt tydligare” vilket författaren framställer på ett säkert sätt. Den uppvisade säkerheten som ofta förekommer i Swedins artiklar leder till att läsaren kan bli känna sig tveksam till Swedins påståenden. När graden av instämmande är så pass hög riskerar Swedins påståenden att framstå som ogrundade, vilket även i detta fall höjer affiniteten;

”I fjol stoppade Skatteverket drygt 80 miljoner kronor i felaktiga utbetalningar för hushållsnära tjänster. Man krävde också tillbaka 17,4 miljoner kronor i samma ärende. Hur stort mörkertalet är vet ingen. Revorna i rut-systemet blir allt tydligare.” - Swedin (10) AB

Ringqvist artikel (7) är i mångt och mycket kanske den största förespråkaren till Rut-avdraget och hennes retorik och satskonstruktioner följer väl med i graden av modalitet (affinitet) som är påtagligt hög vid flera tillfällen i artikeln. Inledningsvis är Rut en succé vilket förstärks genom att påpeka skapandet av 1000 nya jobb;

”Rut-avdraget är en succé, som bara under 2011 har skapat motsvarande 1000 nya heltidsjobb i Sverige.” Ringqvist (7) AB

Rut-avdraget är en succé, vilket konstateras av författaren direkt vilket indikerar en hög grad av instämmande i sin sats. Det är konstaterat och går inte att bestrida. Det är ”kunskap” och vidare skriver Ringqvist med säkerhet;

”Som flertalet undersökningar pekat på har dessutom inte avdraget kostat samhället en krona” - Ringqvist (7)

Mycket pekar på att avdraget inte kostat en enda krona för samhället, vilket underbyggs av ”flertalet undersökningar”, vilket inte beskrivs av författaren vilket gör det omöjligt för läsaren att undersöka om detta är ”kunskap” på det sättet som detta framställs på. En lägre affinitet hade varit möjlig om dessa undersökningar hade åtminstone presenterats för läsaren. ”Inte en krona” kan dessutom uppfattas som en väldigt hög grad av säkerhet i sin sats.

Fria Tidningen, Artiklar (11), (12)

I artikel (11) hämtad från Fria Tidningen ställer sig författaren tydligt på arbetarklassens sida och detta präglas genomgående i hela artikeln av hennes ideologiska världsbild. Detta citat uttryckte tidigare en hög transivitet men är även talande för affinitet. Vi menar att det är ett osäkert antagande att detta scenario skulle ge upphov till fler arbetstillfällen. Även om detta är troligt, uttrycker sig författaren på ett sätt som kan skapa problem för läsaren. Schwartz bevisar inte detta antagande i sin text, utan lämnar det vid just bara hypotetiska antaganden. Detta är ett tecken på modaliteten, eller affiniteten i texten då tonen kan uppfattas som väldigt bestämd och där hennes övertygelse ”lyser igenom”;

”Det kunde lika gärna införas fler subventioner av tandvård, hälso- och sjukvård eller ges bidrag till kooperativa förskolor. Det skulle också ge fler arbetstillfällen, samtidigt som de tjänsterna är något som utnyttjas mer av arbetarklassen”. - Schwartz (11) FT

Artikel (12) har en även den en högre grad av affinitet då de gör gällande att Rut inte kan betraktas som en jämställdhetsreform. Författarna anser att Nyamko Sabuni och regeringen inte väljer att problematisera normbildningen kring kvinnans roll som ansvarig för oavlönat samt avlönat arbete i hemmet. Affiniteten är även tydlig i följande sats;

”Rut- avdraget bidrar inte till ökad jämställdhet, som Nyamko Sabuni påstår. Istället bidrar reformen till att skapa en ny legitimerad underbetald sektor på arbetsmarknaden där enbart kvinnor förväntas vara verksamma”. - Preinitz, Hulte, Ringbäck (12) FT

Att Rut *inte* bidrar till ökad jämställdhet, framställs i detta citat som bestämd och oomtvistligt kunskap. Författarna instämmer fullständigt i sitt påstående och framställer detta som en orubblig sanning. Här kunde författarna i detta fall uttryckt sig på ett mer objektivet sätt vilket eventuellt hade tilltalat fler läsare.

6.4. Låg Affinitet

Svenska dagbladet, Artikel (2)

Vi har endast lokaliserat en artikel i Svenska dagbladet som vi anser har en lägre grad av affinitet. Författaren presenterar i detta exempel en aningen tvivelaktigt bild av Rut;

”Men någonstans måste förstås alla gränser dras och småkonstigheterna är inte skäl nog att kasta ut barnet med badvattnet. Rot och Rut är naturligtvis inte perfekta, men de är nödvändiga initiativ för att komma tillrätta med en skattebörda på arbete som har gjort oss orimligt dyra för varandra.” - okänd författare (2) SvD

Artikeln har en till synes hög grad av instämmande, men att ”kasta ut barnet med badvattnet” är ett ordspråk som vittnar om att reformen inte fungerat friktionsfritt, vilket författaren sedan ger uttryck för. Nämnvärt är även att författaren ser skatt på hushållsnära tjänster som en börda som bidragit till orimliga priser. Författaren menar att reformen inte behöver skrotas, men belyser däremot att Rut är en nödvändighet då den i framtiden ”ger oss råd med varandra”. Denna tvivelaktiga bild som författaren presenterar, ger indikationer på en lägre affinitet i förhållande till de artiklar som representerar en högre affinitet, där författarna har visat på en högre grad av instämmande i satserna och dessutom uttryckt sig på ett mycket ”säkrare” sätt.

Aftonbladet, Artikel (6), (8), (9)

Artikel (6) är svår att kategorisera efter låg eller hög affinitet, eftersom det är en nyhetsartikel, snarare än debattinlägg eller liknande där författarens egen åsikt förs fram. Detta är väldigt beskrivande i sin text och författaren väljer aldrig att kommentera med egna ord. På grund av detta placerar vi artikel (6) inom kategorin låg affinitet, men snarare för att ingen högre grad går att lokalisera. Hållningen, eller stämningen i artikeln i Rut-frågan är relativt neutral.

Artikel (8) skriven av Valtersson visar även tecken på en lägre instämmandegrad i sin text. Författaren är medlem i Miljöpartiet som förkroppsligar det ideologiskt ”identitetskrisande” partiet där klimatfrågan och ”det moderna Sverige” blivit centrala inslag i partiprogrammet. För att stödja detta resonemang säger Valtersson bl. a;

”Vår hållning är att politiken måste anpassa sig till vad som händer i omvärlden. Vi måste ständigt vara beredda att ompröva våra ståndpunkter och söka de vägar som mest effektivt når våra mål och visioner.” - Valtersson (8) AB

Denna pragmatiska hållning som författaren anammar, tar sig uttryck i den då hetare, Rut- debatten, där man ställer sig lite kluven och säger ”nja, Rut-avdraget ska bort - men inte nu”. Vidare skriver Valtersson;

”Miljöpartiet står klart och tydligt fast vid vår kritik när det gäller att använda skattepengar till att subventionera hushållsnära tjänster. Fördelningseffekterna av reformen har varit dåliga och skattemedlen hade kunnat användas på ett mer effektivt sätt från början. Däremot har Miljöpartiets riksdagsgrupp gjort bedömningen att det i detta konjunkturläge, med en mycket svag arbetsmarknad, inte är rimligt att riva upp reformen omedelbart vid en rödgrön valvinst i höstens riksdagsval.” - Valtersson (8) AB

Med detta dubbeleggade resonemang visar författaren på att Rut-avdraget kan liknas vid ett mynt som har två sidor. De konstaterar att å ena sidan kan man se det på detta viset, och å andra sidan kan man se det utifrån det här perspektivet. Dock blir konsekvensen av detta resonemang att graden av affinitet blir relativt låg för debattartikeln. Vi kan exemplifiera med några satser med relativa instämmanden; ”Rut-avdraget är bra”, ”Jag tycker att Rut-avdraget är bra” och ”Kanske är Rut-avdraget lite bra”. Valterssons och Miljöpartiets sätt att argumentera, där de vill avveckla först när konjunkturen hämtat sig, passar dem bäst in på det sistnämnda påståendet. Argument och påståenden beläggs inte som oomtvistlig kunskap.

Fria Tidningen, Artikel (13), (14)

Artikel (13), skriven av Lindholm riktar sin kritik mot Rut-avdraget men även den avdragsgilla trenden som råder i samhället, där vi enligt författaren;

”Går mot ett samhälle där välfärden allt mer är avdragsfinansierad. Men ett avdrag är i verkligheten ett bidrag och många har inte råd med de tjänster som det går att göra avdrag för, även fast de har behov” - Lindholm (13) FT

Lindholm fortsätter på samma spår med en lägre grad av affinitet där han ofta ställer sig frågande till vissa händelser och använder mindre övertygande retorik i större utsträckning, som ”kanske”;

”Nu är det den enskildes skatteutrymme som avgör vilken välfärd man ska kunna unna sig. Reseavdrag, jobbskatteavdrag, ideella avdrag, Rut-avdrag, Rot-avdrag, läxhjälpavdrag och bostadsomkostnadsavdrag – vad kan man vänta sig från kreativa politiker härnäst? Barnomsorgsavdrag på helger kanske, eller avdrag för förebyggande hälsovård?” Lindholm (13) FT

Resonemangen som Lindholm driver påverkar således hans grad av instämmande som låter ungefär så här; ”Kanske kommer den avdragsgilla trenden te sig så här framöver”. När han undviker att uttala sig absolut eller som fullständigt sant i sina satser blir det alltså en fråga om relativt svag affinitet i debattartikeln.

Intressant att notera med artikel (14) är att det är den första i Fria Tidningen som inte direkt antar ett kritiskt förhållningssätt mot Rut. Istället författas artikeln på ett beskrivande, undersökande och mer sakligt vis och är inte färgad av någon ideologisk övertygelse, vilket sänker affiniteten i artikeln. För att ge ett exempel på detta så beskriver författaren både negativa och positiva aspekter av Rut på ett konkret och objektiva sätt. Först skriver Hellerud;

”Läxhjälpföretagen har ökat kraftigt de senaste åren och tillväxtsiffrorna skjuter i höjden. Samtidigt växer organisationerna som ger gratis läxhjälp. Bakgrunden till den exploderande sektorn är införandet av läxrut men också en misstro mot den svenska skolan.” - Hellerud (14) FT

Efter detta presenterar Hellerud en annan aspekt av Rut som belyser ett kostnadsproblem med reformen. Detta ger indikationer på en lägre grad av instämmande;

”I slutet av 2012 jämförde nationalekonomen Jonas Vlachos kostnaden för en timmes vanlig skolundervisning med skattekostnaden för läxhjälp på Svenska dagbladets Brännpunkt. Han tyckte att läxrut var orimligt eftersom skolundervisning kostade 60 kronor i timmen, medan läxhjälp kostade minst 200 kronor i timmen. Lärarförbundet har också riktat stark kritik mot att rut- avdraget kan användas till läxhjälp. De menar att pengarna borde användas i skolan, eftersom läxrut missar de grupper som behöver läxhjälp.”

Affiniteten är konsekvent låg genom artikeln då författaren inte har någon vidare personlig värdegrund (åtminstone inget explicit uttryckt) att styrka sig vid och därmed försöka påverka sina läsare därigenom.

Sammanfattningsvis visas resultatet av hög och låg affinitet i följande tabell (Inom parentes är artikelns nr);

TABELL 2	Låg Affinitet	Hög Affinitet
SvD	(2) liberal diskurs	(1) liberal diskurs (3) vänsterdiskurs (4) liberal diskurs
Aftonbladet	(6) vänsterdiskurs (8) socialliberal diskurs (9) socialliberal diskurs	(5) socialliberal diskurs (7) liberal diskurs (10) socialliberal diskurs
Fria Tidningen	(13) socialliberal diskurs (14) socialliberal diskurs	(11) vänsterdiskurs (12) vänsterdiskurs

Utifrån denna tabell kan vi utläsa följande resultat (inom parentes är artikelns nummer);

- 1) Fyra av sex artiklar som har kategoriserats som socialliberala i sin diskursiva praktik, har visat på en lägre instämmandegrad i sin textproduktion. De har en mer pragmatisk och nyanserad ton och uttrycker sig på ett omprövande och kanske direkt osäkert sätt. Vi menar att denna praktik har en högre benägenhet att ”tänka efter innan de pratar” för att inte framställa sina påståenden som oomtvistlig kunskap. Den som avviker från detta är Swedin (5) och (10) som vid vissa tillfällen uttryckt sig med en hög grad av instämmande.
- 2) Sex av åtta artiklar som har kategoriserats som liberala eller vänsterorienterade i sin diskursiva praktik, har visat en högre grad av affinitet, eller säkerhet, i sina satser. När författarna i artiklarna framställer sina påståenden som absolut sanning uppstår ett dilemma för läsaren, då man själv tvingas avgöra sanningshalten i argumenten. Den höga graden av säkerhet och instämmande sker när författarna inte lyckas förklara hur eller varför det är som de påstår, då de tycks vara mer benägna att få fram sin åsikt. Man har därmed en lägre benägenhet att se utanför sin egna diskurs. Två artiklar som avviker från detta är artikel (2) i SvD och artikel (6) i Aftonbladet där man trots sin diskursiva praktik uttrycker en mildare grad av säkerhet där ”Rut inte framställs som perfekt, men nödvändig”.

7. Slutsatser

I detta kapitel ska vi svara på forskningsfrågorna. Analysen och resultatkapitlet har givit oss den information som krävs för att åstadkomma detta och för att ytterligare styrka våra argument, presenteras korta citat om nödvändigt.

7.1. Vilka textuella skillnader går att urskilja i diskurserna?

Den kritiska diskursanalysens redskap för textanalys är bred. Därmed valde vi att begränsa oss till de mest förekommande begreppen inom Critical Discourse Analysis; *modalitet* och *transitivitet*. Vi anser dock att dessa begrepp har varit bra redskap för studien då vi som forskare tvingats att se övertygelse och underliggande betydelser i texterna. Resultatkapitlet gav oss svar på vilka textuella egenskaper, skillnader och likheter texterna har visat på.

Transitivitet (tabell 1)

Som visat på i tabell 1 kan vi konstatera att transiviteten är hög eller åtminstone högre i artiklarna som formulerats ur en liberal- och vänsterorienterad diskurs, i förhållande till de artiklar som härstammar ur den socialliberala diskursen. Det är endast en artikel som tillhör den socialliberala diskursen, vars text kan sägas innehålla en hög transivitet. Detta är artikel (13) hämtad från Fria Tidningen, där Lindholms personliga åsikter lyser igenom mycket mer än i övriga socialliberala artiklar. Vi kan således även komma till slutsatsen att oavsett tidning artikeln är författad i, påvisar den socialliberala diskursen en lägre grad av transivitet. Deras satskonstruktioner är mer sakliga, beskrivande och förbinder subjektet med objektet på ett konsekvent vis.

Om vi istället för diskurs synar transiviteten utefter vilken tidning artikeln är publicerad i kan vi konstatera att ingen artikel i SvD visar en lägre transivitet, medan endast en artikel (14) i Fria Tidningen uppvisar prov på detta. I Aftonbladet är fyra av sex artiklar bärare av en lägre transivitet. Transivitet fokuserar som bekant på processer och effekter och på diskursnivå kan vi här kunna uttolka att liberalerna inte är benägna att betona processerna utan vill snarare betona effekterna kring vilket positivt utfall Rut fick. Detta medan den vänsterorienterade diskursen snarare betonar processerna och nedtonar effekterna. Detta då effekterna av Rut har varit till det bättre i mångas ögon, något som vänsterdiskursen inte vill kännas vid. För att styrka detta kan vi jämföra Gudmundson (1) i SvD med Preinitz, Hulte, Ringbäck (12) i Fria tidningen där denna polarisering tydliggörs;

”Det senaste året har användandet av Rut -avdraget ökat med 29%”. - Gudmundsson (1) SvD

VS.

”I reformen problematiseras inte normbildningen kring kvinnans roll som ansvarig för både det obetalda och det betalda hushållsarbetet. Det är alltså kvinnor som både ska utnyttja Rut och utföra tjänsterna, vilket innebär att gruppen män helt osynliggörs.” - Preinitz, Hulte, Ringbäck (12) FT

Gudmundson betonar effekterna av reformen genom att ta till sitt diskursiva, marknadsekonomiska tänk medan Preinitz, Hulte, Ringbäck betonar att processen med Rut är huvudlöst fel genom att tillämpa sitt intersektionella perspektiv.

Modalitet (tabell 2)

Modaliteten har en skiftande grad i artiklarna, men vår analys visar att det är ingen markant skillnad mellan den vänsterorienterade diskursen och den liberala diskursen. Det finns dock nyansskillnader och den sistnämnda (liberala) har i högre grad uttryckt en vetskap över att reformen även kan medföra vissa nackdelar. Den vänsterorienterade diskursen har å sin sida inte invigt några resonemang som belyser eventuella fördelar med Rut. Då vänstern präglas av en total övertygelse som förkastar reformen, präglas den liberala lika mycket av en övertygelse som hyllar reformen. Således har de stora svårigheter att syna Rut objektivt, utanför sin egna diskursiva praktik. Båda diskurserna är såpass övertygade att deras ”kunskap” är den ”rätta” och ”sanna” till den grad att de har svårt att inviga nya infallsvinklar. Den socialliberala diskursen antar rollen som ”arenan där allas röst blir hörd”, då den är relativt nyanserad i sin åsiktsbildning. Diskursens värdegrund symboliserar ett slags dubbel-eggat resonemang där man inte tar absolut ställning utan där man snarare lägger fram argument från båda sidor. De iklär sig helt enkelt en pragmatisk hållning. Denna nyanserade hållning bidrar till att visa på att det råder en konflikt mellan olika diskurser istället för att blunda för sin meningsmotståndares åsikt och enbart reproducera tidigare kommunikativa händelser. Denna diskurs skiljer sig således både från den liberala- och den vänsterorienterade diskursen vad gäller modalitet. Detta då diskursen som nämnt antagit en nyanserad hållning gentemot Rut och därmed fått försvagad modalitet i sin textproduktion. För att styrka att detta är fallet kan vi visa på skillnaden i affinitet från de tre olika diskurserna;

Liberal diskurs - Hög affinitet;

”Inget av ovanstående hade hänt om Håkan Juholt hade fått bestämma. Att äldre får råd att köpa städhjälp, eller att exempelvis invandrade kvinnor får en ny väg in på arbetsmarknaden, avfärdar Juholt som hundrastning.” - Gudmundsson (1) SvD

Vänsterorienterad diskurs - Hög affinitet;

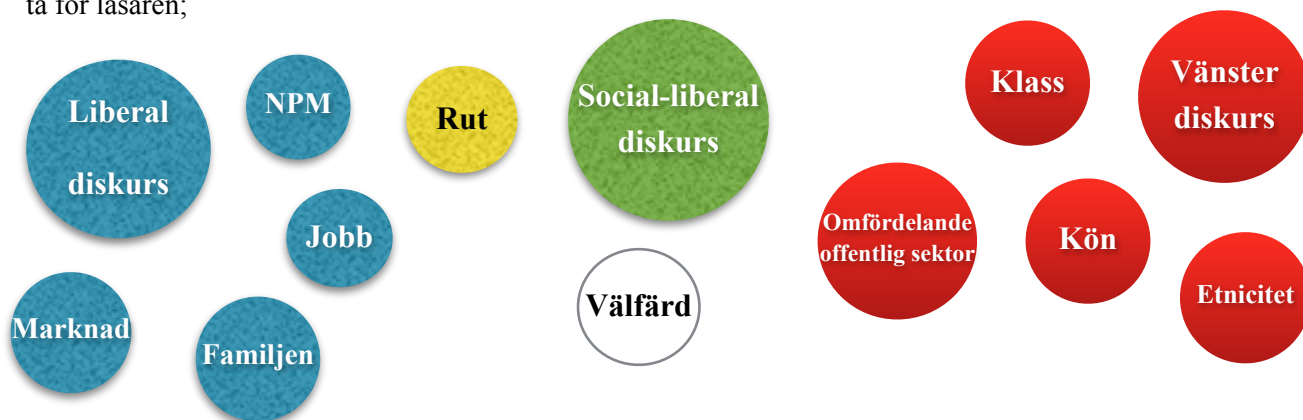
”Det kunde lika gärna införas fler subventioner av tandvård, hälso- och sjukvård eller ges bidrag till kooperativa förskolor. Det skulle också ge fler arbetstillfällen, samtidigt som de tjänsterna är något som utnyttjas mer av arbetarklassen”. - Schwartz (11) FT

Socialliberal diskurs - Låg affinitet;

”Miljöpartiet står klart och tydligt fast vid vår kritik när det gäller att använda skattepengar till att subventionera hushållsnära tjänster. Fördelningseffekterna av reformen har varit dåliga och skattemedlen hade kunnat användas på ett mer effektivt sätt från början. Däremot har Miljöpartiets riksdagsgrupp gjort bedömningen att det i detta konjunkturläge, med en mycket svag arbetsmarknad, inte är rimligt att riva upp reformen omedelbart vid en rödgrön valvinst i höstens riksdagsval.” - Valtersson (8) AB

7.2. Hur ser den diskursiva praktiken ut i artiklarna och vilka diskursiva skillnader och likheter existerar?

För att beskriva hur den diskursiva praktiken ser ut i artiklarna måste vi visa vilka områden som ”kämpar” inom och som influerar diskursen. Detta kallas även för interdiskursivitet. För att visa läsaren vad vi kommit fram till under analysen ska vi visualisera sambandet mellan de tre olika diskurserna för att underlätta för läsaren;

Under analysen av artiklarna har vi lokaliserat ett antal olika variabler som kan beskrivas som viktiga hörnstenar för respektive diskursiva praktiker. Dessa variabler påverkar i allra högsta grad respektive diskurs. Följaktligen formar variablerna ett ”prat” genom de sociala processer som uppstår inom de givna diskurserna där dessa nämnda variabler blir kod-ord för hur man uppnår en rättvis och jämlik välfärd, och i synnerhet för vår uppsats, huruvida Rut kan uppfattas som en rättvis eller orättvis reform och om den uppnår ett mer jämlikt samhälle eller ej. Bilden ovan visar alltså hur respektive diskursiva praktik formas och även vilka variabler de anser som viktiga i att skapa en jämlik välfärd. Det finns tydliga skillnader i diskursernas syn på hur detta uppnås och detta ska vi visa på nu.

Den liberala diskursen har i sin textproduktion visat på en hög grad av åtskillnad mellan stat och den privata sfären och pekar framförallt på de ekonomiska fördelar Rut har bringat, både i form av att göra en ”svart” verksamhet ”vit” men också de avdrag familjen kan göra. Då denna diskursiva praktik har visat sig vara marknadsvänlig betraktar man Rut som den mest naturliga av lösningar för familjen i sitt fjärmande från politiska lösningar. Vi har i analysen presenterat citat som visat att det är sysselsättningen, kundnöjdhet, nya vita jobb och familjelivet som tycks ligga till grund för den liberala diskursens existens. Några exempel på detta är;

”Rot & Rut gör att vi får råd med varandra igen, och det är inte bara kunderna som har skäl att vara nöjda. Det uppstår också nya branscher och nya jobb.” - (2) SvD

”Samtidigt har reformen skapat uppemot tiotusentals nya arbetstillfällen.” - (4) SvD

”I praktiken innebär Rut- avdraget det att det underlättar för väldigt många att få vardagen att fungera genom möjligheten till hjälp med städningar, fönsterputsningar och annat hushållsnära arbete. Avdraget har således skapat nya vita jobb.” - (7) AB

En rimlig förklaring till detta kan vara att New Public Management som bekant har omdanat den offentliga sektorn till att gå i en mer marknadsorienterad riktning och på så vis har det, för de som förespråkar denna diskursiva praktik, blivit lika naturligt att förvärva sig hushållsnära tjänster som att lämna av barnen på dagis. Detta p.g.a. att man har minst lika stor benägenhet att förvärva sig välfärd och tjänster på marknaden som inom det offentliga. I den diskursiva praktiken är modaliteten och transitiviteten genomgående hög där man är låst i sin världsåskådning och tycks se skapandet av nya vita jobb som lösningen till många sociala problem. Det otänkbart att lagstadga bort orättvisorna i förhållande till kön eller klass.

Den vänsterorienterade diskursen kan ses som motpolen till den liberala diskursen. Med vänsterorienterad syftar vi på att den ”slår underifrån” och tar de mindre bemedlades parti på så vis att den fokuserar på vilka ojämlika förhållanden som Rut är ett uttryck för och vilka ojämlika effekter det får. Istället för att tänka i marknadsekonomiska banor är interdiskursiviteten här snarare att betrakta utifrån ett intersektionellt perspektiv, en diskurs där man tittar på hur olika diskriminerande maktordningar skapas, upprätthålls och samverkar i samhället. De maktordningar som författarna menar att Rut upprätthåller är i synnerhet en fråga om etnicitet, kön och klass. Detta kan styrkas med följande citat;

”Statistik från Statistiska centralbyrån, SCB, visar att det är just höginkomsttagare som använder sig av rut- och rotavdragen. De senaste siffrorna kommer från 2009, och då gick 64 procent av skattereduktionen för rut till den fjärdedel av hushållen som hade högst inkomster. Sju procent gick till den fjärdedel som hade lägst inkomster.” - Schwartz (11) FT

”Vad säger då detta om regeringens syn på jämställdhet? Dels tillskrivs kvinnor oproblematiserat huvudansvaret för hemarbetet och dels utesluts gruppen män ur debatten i denna så kallade jämställdhetsreform. Detta är en förlegad och omodern kategorisering av män och kvinnor som inte hör hemma i jämställdhetsdebatten år 2012. Man verkar i reformen inte heller problematisera klass och etnicitet.” - Preinitz, Hulte, Ringbäck (12) FT

Den social-liberala diskursen framstår snarare som en ”diskursiv flora” där man väger in olika praktiker som kämpar mot varandra. Detta bidrar till att förändra olika diskurser istället för att endast reproducera vad som tidigare sagts eller skrivits. Det argument som främst representeras inom denna diskurs har att göra med Rut och välfärden och olika praktiska problem som uppstår. Artiklarna som faller inom ramen för denna diskurs, diskuteras inte Rut utefter kön, etnicitet, klass, marknaden eller familjen på ett ensidigt sätt, utan tenderar i en högre utsträckning vara pragmatiska i sin framtoning och omprövande i sin värdegrund. Detta kan styrkas med följande citat;

”Miljöpartiet står klart och tydligt fast vid vår kritik när det gäller att använda skattepengar till att subventionera hushållsnära tjänster. Fördelningseffekterna av reformen har varit dåliga och skattemedlen hade kunnat användas på ett mer effektivt sätt från början. Däremot har Miljöpartiets riksdagsgrupp gjort bedömningen att det i detta konjunkturläge, med en mycket svag arbetsmarknad, inte är rimligt att riva upp reformen omedelbart vid en rödgrön valvinst i höstens riksdagsval.” - Valtersson (8) AB

”I fjol stoppade Skatteverket drygt 80 miljoner kronor i felaktiga utbetalningar för hushållsnära tjänster. Man krävde också tillbaka 17,4 miljoner kronor i samma ärende. Hur stort mörkertalet är vet ingen. Revorna i rut-systemet blir allt tydligare.” - Swedin (10) AB

Skillnader och likheter

En skillnad är att den liberala diskursen inte tycks inviga ett intersektionellt perspektiv när de debatterar Rut. Den enda inom den liberala diskursen som nämner jämställdhet och kvinnors position på arbetsmarknaden är Quicklund (4) som legitimerar Rut genom att peka på att fler jobb för kvinnor leder till ökad jämställdhet.

”Samtidigt har reformen skapat uppemot tiotusentals nya arbetstillfällen. Våldigt många av dessa är kvinnor och det ofattbara är att S-kvinnorna nu vill avskaffa Rut-avdraget. På vilket sätt gynnar färre jobb för kvinnor jämställdheten?” - Quicklund (4) SvD

Detta är naturligtvis otänkbart ur en vänsterorienterad synvinkel där detta endast förpassar kvinnor till en lågavlönad sektor. Å andra sidan kan vi även konstatera att den vänsterorienterade diskursen inte har synat de eventuella ekonomiska fördelar Rut kan medföra, varken på kort eller lång sikt. Båda sidorna vägrar helt enkelt att erkänna varandras problemframställning. Vi menar här att båda sidorna har en vilja att förändra sociala relationer och sociala praktiker genom sina diskurser, men parterna är så pass ”låsta” i sina egna diskurser till den grad att de inte kan se utanför sina språkliga gränser. Detta är en påtaglig likhet mellan den vänsterorienterade och liberala diskursen. Utfallet blir därmed att diskurserna snarare reproducerar den redan förda diskursen, än att istället förändra den. Dock anser vi att den vänsterorienterade diskursen försöker nyansera bilden av Rut på ett mer grundläggande sätt med fler aspekter i åtanke. Det är således en diskursiv kamp som bottenar i den historiska framväxten av diskursivt språk, som sedan formar ens rättviseteorier och hur man artikulerar sin problemframställning.

Diskurserna kan sägas bottenar i en slags kamp mellan konsekventialism contra icke-konsekventialism. Den liberala diskursen tycks argumentera i termer av ”ändamålet helgar medlen” som ställs mot den ”moraliska plikt-etiken”, här representerad av den vänsterorienterade diskursen. Den liberala diskursen har, som vi tidigare visat på, antytt att Rut-reformen inte är perfekt i sin utformning men att det är värt det i slutändan. Däremot menar den vänsterorienterade diskursen att reformen inte är moraliskt försvarbar då avdraget inte kommer alla till gagn samtidigt som det upprätthåller maktrelationer i samhället. Under tiden ser den socialliberala diskursen både tjusningar och problem i övriga två diskurser och problematiserar utifrån det. Den vänsterorienterade praktiken går ut på att visa en oro över att vår välfärd blivit en marknad där inte alla har samma förutsättningar. Det är exempelvis här man tar till sina intersektionella variabler och i sin diskursiva praktik. Det här ter sig inte minst tydligt i de artiklar där dessa parametrar framförs för att visa hur omoralisk Rut-reformen är.

Ytterligare en skillnad mellan diskurserna är att den socialliberala diskursen tycks innefatta en större interdiskursiv konflikt än de övriga två praktikerna. Denna konflikt kan härledas till exempelvis Valterssons artikel (8) där Rut, enligt henne, inte är något eftersträvansvärt men att det å andra sidan skapar nya jobb i tider av lågkonjunktur. En liknande tveksamhet går att finna i Forsbergs artikel (9) där Leif Pagrotsky menar att folk har vant sig vid Rut, och att det inte var så dyrt som han misstänkte från början. Men då det nu snart existerat i åtta år och genererat något bra så är det onödig energi att bestrida det. Det interdiskursiva ligger i att man tar till argument som saknar ideologisk tyngd.

7.3. Hur påverkar de diskursiva praktikerna den bredare sociala praktiken?

En starkt bidragande faktor till författarnas texter är *familjen som en social praktik*. Burr (1995) nämner som bekant att vår ”kunskap” skapas och upprätthålls i sociala processer. Det är en allmän kändedom att en människas rättviseuppfattningar och ideal börjar överföras på ett tidigt stadium inom familjen.

Här kan vi finna ett samband mellan familjen (det sociala) och diskursiva praktiker. I den bredare sociala praktiken där familjens överföring av värdergrunder sker blir barnet successivt medvetande eller omedvetande kring huruvida det existerar ojämlika maktförhållanden i samhället. Oberoende av vilket socialt sammanhang barnet föds in i kommer man i det närmaste bli pådyvlad en ideologisk identitet (diskursiv praktik) där man kommer föra ett språk och en diskurs och där man antingen upprätthåller eller kämpar för att bryta ner de ojämlika maktrelationerna i samhället. När vi iklär oss våra teoretiska glasögon ser vi att just detta är skärselden mellan de olika diskurserna ifråga om Rut. En diskurs som ser Rut som ett uttryck för upprätthållandet av ojämlika maktstrukturer (vänsterorienterade diskursen) och en annan diskurs som istället döljer detta och snarare pratar om samhällsekonomiska fördelar (liberala diskursen).

Social förändring

Den viktigaste frågan vad gäller social praktik har att göra med förändring. Bidrar, försvagar eller döljer de analyserade diskurserna maktförhållandena i samhället eller ändras diskursordningen så att social förändring skapas?

Vi har visat att den liberala diskursen sätter marknaden och familjens åsidosättande från staten i fokus i sin diskursiva praktik. Detta är ett typexempel på den diskursiva praktikens påverkan på den bredare sociala praktiken. Vi har familjen och marknaden som uttryck för den liberala diskursens fjärande från statlig inblandning och samtidigt en ökad valfrihet och individens självbestämmanderätt. Detta är konsekvenser av New Public Managements ökade inflytande och detta ”tänk” har influerat diskursen och dess praktik.

I den liberala diskursen är inte Rut eller andra incitamentbaserade reformer orättvisa i sin natur. Detta går att härleda till den diskursiva praktik de lever i och som i sig formar deras världsåskådning. I denna världsåskådning har Rut ingen relation till orättvisa, och orättvisa, har inga relationer med kön, klass eller etnicitet att göra. Om Rut skapar jobb för de som tidigare tvingats till en svart arbetsmarknad, har dessa personer nu en starkare ställning och kan nu skapa sin egen lycka. Samtidigt kan familjen få nytta av dessa tjänster som nu subventioneras, därmed är ”alla en vinnare” enligt denna diskursiva praktik. Detta går att koppla till artikel (1), (2), (4) och (7).

Den liberala diskursen anser därmed att detta inte är något som skapar orättvisa maktförhållanden i samhället. Det ligger nära till hands att påstå att denna diskursiva praktik, omedvetet eller medvetet, döljer ojämlika maktförhållanden, men det ligger i betraktarens ögon att själv bestämma. Begreppet rättvisa formuleras inom denna praktik utifrån sammanhangen marknaden och familjen i den liberala diskursens praktik. Alltså vilar definitionen rättvisa på dessa premisser och rättviseuppfattningen formas därefter.

Vad gäller den **vänsterorienterade** diskursiva praktiken, har vi visat på hur de betraktar Rut som orättvis utefter deras världsbild, där rättviseuppfattningen konstitueras av en strävan mot jämlikhet i fråga om kön, klass och etnicitet. Detta kan härledas till artikel (3), (11) och (12) som samtliga problematiserar kring Rut i förhållande till kön och klass. På dessa grunder bestrider vänsterdiskursen Rut-avdraget och praktiken försöker på så sätt förnya eller förändra den rådande sociala praktiken, trots att man, som den liberala diskursen,

har en tendens att inte nyansera sina åsikter eller resonemang. Ett exempel för att visa på en inneboende vilja att uppnå social förändring går bland annat att finna i artikel (3);

”Vår utgångspunkt är att samhället går att förändra. En jämställd värld är möjlig, men det kräver att vi vågar genomföra de reformer som vi vet gynnar jämställdheten.” - Ohlsson (3) SvD

Denna diskursiva praktik ser inte New Public Management som lösningen på alla sociala problem utan snarare bara som en effektivisering av offentlig sektor. Inom denna praktik ser man en urholkad välfärd som ett hot mot behovsprincipen som den omfördelade sektorn tidigare strävat mot. Genom att belysa ”nya” infallsvinklar och begrepp till den redan rådande diskursen kring Rut, kan vi empiriskt förnimma att denna diskurs försöker att försvaga de ojämlika maktförhållanden som reformen bidragit till, *enligt dem*. Diskursen kan därför uppfattas som en drivkraft mot social förändring i den bredare sociala praktiken.

Den **socialliberala** diskursens förhållande till den sociala praktiken är däremot svårare att konkretisera. Det som vi tidigare har visat på är däremot att denna praktik är ideologiskt oberoende i förhållande till de två andra praktikerna. Artiklarna som förbinds med socialliberal diskurs använder sig av en genomgående lägre transitivitet och modalitet, vilket dock ökar trovärdigheten. Dessa artiklar formuleras utefter en världsbild där välfärd förstås är mycket viktig, men;

(1) Rut är kanske inte den viktigaste frågan i välfärden, (2) Rut har fungerat praktiskt och kan få vara kvar av den anledningen, eller (3) Rut har inte fungerat praktiskt och behöver ses över, men inte skrotas. Detta är några exempel på de argument som lyfts fram angående Rut inom socialliberalernas praktik.

Praktikens påverkningsgrad kan enligt oss ha både en lägre och högre effekt på den sociala praktiken. För det första kan den neutrala, mindre ”färgade” och mer sakligt producerande texten, appellera en större läsarbaser, vilket i sin tur kan ge en högre effekt på den sociala praktiken. Å andra sidan kan en låg modalitet, eller affinitet uppfattas som mindre övertygande i sin satskonstruktion, vilket kan få motsatt effekt för läsaren. En viss politisk otydlighet och osäkerhet kan också bidra till en motsatt effekt. Vissa svängningar i frågor som uppfattas som ”trendigt” eller ”inne” ökar bilden av osäkerhet och kan leda till att läsarbaser minskar.

Dock läser individen oftast artiklar som redan bekräftar deras egna världsåskådning, i vilket fall en högre modalitet är att eftersträva.

Vi anser att den liberala diskursen bidrar till att reproducera vad en traditionell liberal sagt under en lång tid. Värdegrunden är densamma och grundpelarna; Familjen, individens självbestämmanderätt, frihet och en från staten och en fristående marknad är tydliga inslag i texterna vi analyserat. Det existerar en tydlig ovilja till förändring inom sin diskurs. Detta bidrar till att diskursen upprätthåller maktförhållandena i den bredare sociala praktiken. En annan, aningen paradoxal slutsats är att en stor del av den liberala diskursen, historiskt sett, förespråkat en minimal stat där staten ska ha så minimal inverkan som möjligt på individen. I våra artiklar ser vi dock hur den liberala diskursen vill göra anspråk på att vara de nya välfärdsgaranterna och där Rut och Rot följaktligen blir deras trumfkort. Paradoxalt nog är egenintresset stort när det kommer till att tillgodose sig statliga subventioner, från en stat som tidigare önskats vara nästintill obefintlig.

I kontrast till detta anser vi att den vänsterorienterade diskursen försöker att framställa verkligheten på ett nyanserat sätt och därmed ifrågasätta de gällande maktpositionerna i samhället. Sett ur våra kritiska glasögon

försöker de genom sin diskursiva praktik att införliva det intersektionella perspektivet i frågan om hushållsnära tjänster. Att denna skattereduktion främst gynnar de som redan har råd att betala för tjänsterna anser de vara befängt i den mån att det inte gynnar samhällslig förändring. Men det är inte bara en fråga om klasstillhörighet. Den kanske viktigaste aspekten av Rut för denna diskurs är att reformen i grunden upprätthåller ojämlikhet mellan könen. En feministiska diskurs kämpar inom den vänsterorienterade, och försöker få fram sin kritik mot att mannen så oproblematiserat lämnats utanför debatten om Rut. Med detta sagt försöker den feministiska diskursen upplysa om att Rut inte endast är en liten hushållsnära tjänst utan att det för med sig reella konsekvenser på arbetsmarknaden och i hemmet.

Slutsatsen vi drar vad gäller den bredare sociala praktiken blir således att den liberala diskursen i större utsträckning reproducerar vad som redan sagts under en längre tid medan den vänsterorienterade, slår underifrån och försöker förnya eller förändra diskursen. Samtidigt som dessa två strider om vad som är "sant" och "falskt" har vi en mer objektiv, pragmatisk, socialliberal diskurs där man försöker inviga argument från båda sidorna av myntet.

Det är dock viktigt att avslutningsvis belysa det enorma presstöd och distributionsmöjligheter som Aftonbladet och SvD besitter. Det är dessa två "giganter" som i högre utsträckning kan reproducera eller förändra diskursiva praktiker. Därmed besitter dessa två tidningar även större möjligheter att påverka den bredare sociala praktiken. Med detta sagt är det Aftonbladet och SvD som har störst inverkan på diskursen kring Rut i jämförelse med Fria Tidningen. Däremot återspeglas de vänsterorienterade åsikterna även genom Aftonbladet och SvD. Fria Tidningen och Svenska Dagbladet har båda antagit en öppen politisk färg, varigenom de i en högre utsträckning försöker att förstärka sina egna åsikter, vilket graden av modalitet har visat på. De försöker med andra ord att reproducera sina egna diskurser utan att uppnå förändring. Dock kan de inte avstå helt från att framföra den andres åsikter helt och hållet men gör detta på ett mer blygsamt sätt. Aftonbladet ägnar sig däremot åt att försöka lägga fram flera åsiktsbildningar. Utifrån denna synvinkel kan Aftonbladet ses som att ha den största påverkningsgraden på den sociala praktiken. Diskursiva praktiker som belyser både fördelar och nackdelar kan uppfattas mer objektiv och opartisk, vilket i sin tur ger diskursen ett högre "ethos" i konsumenternas ögon. På så sätt lockas en större läsarbaser. Aftonbladet är även den största kvällstidningen och har av dessa tre tidningar flest träffar på internet.

Vad blir då de politiska konsekvenserna av de diskursiva praktikerna? Under valet 2006 var Rot och Rut en het valfråga. Idag är det sällan man hör något om reformen som inte är positivt. Vad som har hänt är att den liberala diskursen tycks ha segrat. Man har genom sin retorik betonat att Rut genererat nya jobb, stimulerat arbetsmarknaden, tillfört skatteintäkter, förenklat familjelivet och ökat jämlikheten. Man har även lyckats med att mildra den politiska innebörden av Rut och istället framhävt det positiva som Rut fört med sig i det privata livet. Rut är populistiskt, så tillvida att det går en trend, där valfrihet och kundnöjdhet står sig starkare och starkare. I skuggan av NPM där brukare numera ses som kunder är detta en reform som tilltalar en allt växande skara.

8. Förslag till vidare forskning

När vi så avslutningsvis ägnar lite tid åt eftertanke slår det oss att den mediala diskurs vi synat under arbetets gång i själva verket är politik. Politiska ansatser som berör problematiken kring Rut-avdraget. Själva grundfundamentet i Rut och som de lärda tvistar om, är huruvida det skapar jämställdhet eller istället spär på ojämlika förhållanden.

En annan kommunikativ händelse som debatterats lika flitigt som Rut-avdraget den senaste tiden har varit den om huruvida vi ska ha lagstadgad, delad föräldraförsäkring eller individuell föräldrapenning. En förlängning av vår uppsats hade därmed kunnat bestå i att reda ut diskurserna kring de politiska partier som propagerar för dessa ideologiskt bottnade ställningstaganden. Istället för att studera den mediala framtoningen kan man här snarare sätta partiprogrammet ”under lupp” och se vari partiets idéprogram som jämställdhetsdiskursen infinner sig, som sedan kan tillämpas på denna kommunikativa händelse.

9. Referenser

- Berger, Peter, Kellner, Hansfried (1986) *Sociologi i ny tolkning*. RabénSjögren. Stockholm
- Bergström, Göran, Boréus, Kristina (2005) *Textens mening och makt*. Studentlitteratur. Lund
- Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber. Malmö
- Burr, Vivien (1995) *An introduction to Social Constructionism*. Routledge. London
- Börjesson, Mats (2003) *Diskurser och Konstruktioner*. Studentlitteratur. Lund
- Calleman, Catharina (2007) *Ett riktigt arbete?: om regleringen av hushållstjänster*. Stockholm
- De los Reyes, Paulina (SOU2006:59) *Arbetslivets osynliga murar*. Stockholm
- Gavanas, Anna (2010) *Who cleans the welfare state*. Institutet för framtidsstudier, Stockholm
- Gudmundson, Per (2011) *Inget hade hänt om Juholt hade fått som han vill*. Svenska Dagbladet
http://www.svd.se/opinion/ledarsidan/inget-hade-hant-om-juholt-hade-fatt-som-han-vill_6329682.svd (hämtad 2012-04-10)
- Hellerud, Emil (2013) *Rut blev läxläsningens big bang*. Fria Tidningen <http://www.fria.nu/artikel/98598> (hämtad 2013-10-12)
- Fairclough, Norman (2003) *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research*. London Routledge
- Fairclough, Norman (1989) *Langue and Power*. London: Longman
- Fairclough, Norman (1992) *Discourse and social change*. Polity Press.
- Fairclough, Norman, Wodak, Ruth (1997) *Critical Discourse Analysis* i T. Van Dijk (red), *Discourse as social interaction*. London
- Forsberg, Oskar, (2012), *Pagrotsky: Behåll Rutavdraget*. Aftonbladet. (hämtad 2012-11-07)
<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article15478859.ab>
- Foucault, Michel (1972) *Vetandets Arkeologi*. Cavefors
- Fria Tidningen (2012) <http://www.fria.nu/omfria/om-fria-tidningar> (hämtad 2012-04-13)
- Jørgensen, Marianne, Phillips, Louise (1999) *Diskursanalys som teori och metod*. Lund
- Kymlicka, Will (1995) *Modern politisk filosofi*. Oxford University Press
- Konjunkturinstitutet (2012), <http://www.konj.se> (hämtad 2012-05-01).
- Lindgren, Sven-Åke (2000) *Michel Foucault i Klassisk och modern samhällsteori* (2003),
Andresen, Heine, Kaspersen, Lars Bo (red). Studentlitteratur. Lund
- Lindholm, Jan (2012) *"Rut-avdraget blev läxläsningens big bang"*, Fria Tidningen, (hämtad 2013-11-14)
- Merriam, Sharhan (1994) *Fallstudien som forskningsmetod*. Studentlitteratur. Lund
- Moderaterna (2012) http://www.moderat.se/web/Var_politik.aspx (hämtad 2012-04-12)
- Motion 2003/04:Sk426 *Avdrag för hushållsnära tjänster samt för reparation och tillbyggnad*
- Ohlsson, Carina (2013) *Moderaterna har ingen politik för jämställdhet*. SvD http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/moderaterna-har-ingen-politik-for-jamstallldhet_8628670.svd (hämtad 2013-10-14)
- Okänd författare (2010) *Rot & rut ger oss råd med varandra igen*. SvD, Opinion- Ledarsidan
http://www.svd.se/opinion/ledarsidan/rot-rut-ger-oss-rad-med-varandra-igen_5832641.svd (hämtad 2012-05-10)
- Platzer, Ellinor (2002) *Kulturellt utbyte eller billig arbetskraft? Au pair i Sverige*. Sociologisk forskning
- Preinitz, Helena (2012) *Sopa mattan med Rut-avdraget*. Fria Tidningen
<http://www.goteborgsfria.nu/artikel/92885> (hämtad 2012-05-02)
- Quicklund, Saila, (2013) *Socialdemokraterna motverkar jämställdhet*. SvD. (hämtad 2013-10-17)
- Ringqvist, Elisabeth Thand, (2012) *Bygg ut rutavdraget*. Aftonbladet. (hämtad 2012-11-05)
<http://www.aftonbladet.se/debatt/article14166895.ab>
- Schwartz, Elin (2011) *Vad vill du göra med 368 miljoner skattekronor*. Fria Tidningen
<http://www.goteborgsfria.nu/artikel/89096> (hämtad 2012-04-11)
- Skatteverkets broschyr (2009) *Skattereduktion för husarbete*. SKV 323 utgåva 1
- Socialdemokraterna (2012) <http://www.socialdemokraterna.se/Var-politik/Var-politik-A-till-O/>
(hämtad 2012-04-13)
- Svenska Dagbladet, (2012) http://www.svd.se/special/svd_info/valkommen-till-svd-information-och-kontaktadresser_275057.svd (hämtad 2012-04-10).
- Svensson, Olof, (2012) *V: Slopa rut och bygg ut*. Aftonbladet. (hämtad 2012-11-06).
<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article15550563.ab>
- Swedin, Daniel, (2012) *Nu funkar inte Lööfs prat om rut-avdraget*. Aftonbladet. (hämtad 2012-11-06) <http://www.aftonbladet.se/ledare/ledarkronika/danielswedin/article15631442.ab>
- Tidningsstatistik AB (2011) TS-tidningen http://www.ts.se/Pdf/Upplagestatistik/dags_11_25feb_topplistor.pdf (hämtad 2012-05-13).
- Valtersson, Mikaela, (2012) *Rut avdraget ska bort – men inte nu*. Aftonbladet. (hämtad 2012-11-06) <http://www.aftonbladet.se/debatt/debattamnen/politik/article12192692.ab>